

מכללת שערי משפט, שנה א', שנה"ל תשע"ב, מסלול ערב, מועד ב', המרצה: ד"ר בני שמואלי

מבחן בדיני נזיקין

הנחיות:

- משך הבחינה 3 שעות.
- כל חומר עזר אסור בשימוש. בסוף הטופס מצורף הסילבוס חקיקה ופסיקה.
- יש לענות על השאלות על גבי טופס זה, לנמק (גם כשלא כתוב במפורש לעשות כן), ל הניח הנחות חילופיות ולהשתמש באסמכתת במקום שהדבר נדרש.
- יש להקפיד לא לחרוג מהשורות המסומנות לכל תשובה ולא להוסיף שורות ביניים. כל חריגה לא תיבדק. מובן שאין חובה לנצל את כל השורות בכל שאלה.
- יודגש כי יש לענות על כל חלק בנפרד.
- סך הניקוד במבחן מעל ל-100 כדי לשמש "מגן" בלבד. אין אפשרות לקבל במבחן ציון שמעל ל-100.

בהצלחה!

שאלה 1 (47 נק')

גדי, איש מכירות שטח מצליח המשתכר סך של 14,000 ש"ח לחודש, הסובל מעודף משקל, החליט "לקחת את עצמו בידיים" והחל לערוך אימוני כושר בביתו. בתחילת כל אימון, נהג גדי לערוך ריצת חימום יחד עם כלבו האהוב גולד. גדי רכש דרך האינטרנט שתי משקולות משוכללות כדי לחזק את גופו.

באחד האימונים, כשביקש גדי לצאת לריצה כהרגלו, נטל את הרצועה של גולד, כלבו, וניסה לחברה לצווארו של הכלב, אך ללא הצלחה. גדי שם לב שחלק הברזל ברצועה היה רופף והיה דרוש לחזקו כדי שהרצועה תיתפס כראוי. לשם כך, חיפש גדי פטיש כדי להשלים את המלאכה. משלא מצא פטיש בביתו, החליט גדי להשתמש באחת המשקולות שקנה כדי לתקן את הרצועה.

גדי החל להכות עם המשקולות בברזל הצמוד לרצועה. לפתע ניתקה אחת משתי המשקולות מן המוט המחזיק אותה (ראו בתמונה), ונפלה ישירות על רגלו של גדי. גדי המסכן נאנק מכאבים ונלקח מיד לבית החולים שם אובחן לו שבר באצבעות רגליו, דבר שהותירו בביתו חודשיים ימים.

לשם שיפור הליכתו, רכש גדי מקל הליכה ואף נאלץ לעבור שיקום כדי להשיב הליכתו לתפקוד. בעקבות המקרה עלה גדי במשקל בצורה מדאיגה, דבר שהסב לו סבל רב ועגמת נפש לא קלה.

הנזק אירע לגדי ימים לא רבים לפני שהוחלט לקדמו לדרגת מנהל ולהעלות את משכורתו בהדרגה, תחילה ל- 20,000 ש"ח ולאחר שנתיים ל- 26,000 ש"ח. בעקבות המקרה הועבר גדי מתפקידו כאיש שטח לעבודת מכירות משרדית, בה השתכר 10,000 ש"ח. השכר הממוצע במשק הוא 8,000 ש"ח.

גדי פונה אליכם כדי לקבל ייעוץ משפטי באשר לזכויותיו.

א. **דונו בטיעוני התביעה של גדי בעילות השונות, בראשי הנזק והפיצויים במידה ותביעתו תתקבל, וכן בטיעוני ההגנה של הצד שכנגד. כן התייחסו לסיכויי התביעה.** (25 נק')

תשובה:

היות ונזקו של גדי אירע – כך נראה – כתוצאה מליקוי במוצר שהביא לנזק גוף, תביעתו של גדי תתבסס על **חוק האחריות למוצרים פגומים**.

ראשית, יש לברר את זהות יצרן המשקולות ו/או את היבואן ו/או הספק שלהם בארץ (סעיף 1 לחוק). ייתכן מאוד ויראו בספק המוצר בארץ, קרי חנות ציוד הכושר, כיצרן לעניין תביעה זו.

גדי יטען כי עקב פגם במוצר (משקולות רופפות/לא מחוזקות) ניתקה אחת המשקולות, נפלה על רגלו וגרמה לו לנזק גוף. הפגם יכול שיהיה בהיעדר הוראות מתאימות לשימוש במוצר. החוק קובע כי יצרן חייב לפצות את מי שנגרם לו נזק גוף כתוצאה מפגם במוצר שייצר, ואין נפקא מינה אם היה או לא היה אשם מצד היצרן. יש לבחון אם לפי החוק מדובר אכן במוצר פגום.

ראשי הנזק להם יטען גדי הם:

ב. האם תשתנה תשובתכם לחלק א, אם המשטר השליט היה משטר "השוקל הטוב" של קלברזי? (6 נק')

תשובה:

לפי קלברזי עולה השאלה מיהו השוקל הטוב. אם, כמו ברוב מקרי היצרנים והצרכנים, השוקל הטוב הוא היצרן, שכן עליו לחשוב על דרכים להשביח את המוצר ולהפוך אותו ליותר בטיחותי אף אם כעת הוא הבטיחותי ביותר בשוק – אזי האחריות תוטל אך ורק על היצרן, ללא אשם תורם של גדי. אך ייתכן שהשוקל הטוב הוא דווקא הצרכן, אם תתקבל הטענה שגדי השתמש במוצר שימוש חורג מהייעוד המקורי.

ג. האם תשתנה תשובתכם לחלקים א ו-ב, אם התברר כי גדי פנה אל בעל החנות בה רכש את המשקולות, אך זה מסר לו כי אינו מכיר את היצרן ומדובר במוצר שקיים אצלו בחנות למעלה מעשר שנים. במקביל, הפנה בעל החנות את גדי לאריזת המשקולות והסב את תשומת לבו לאזהרה לפיה "אין לעשות שימוש אחר במוצר, מעבר למטרה שלשמה הוא נועד". (7 נק')

לחלק א: ראשית, ניתן מראש לטעון כי היות וחלפו 10 שנים מעת יצא המוצר משערי מהמפעל, עומדת ליצרן טענת התיישנות מיוחדת לפי סעיף 6(ב). עם זאת, החוק קובע כי גם יבואן המוצר הוא בגדר "יצרן" לצורך העניין, ואף הספק של המוצר בארץ, במידה ויש קושי בזיהוי היצרן על פניו (סעיף 1 לחוק). ניתן יהיה לטעון כי ספק המוצר בארץ הוא חנות ציוד הכושר ממנה קנה גדי את המשקולות. נוסף לכך, סעיף 2 לחוק קובע כי הספק יהיה פטור מאחריות אם ימסור לגדי, תוך זמן סביר לאחר דרישתו, פרטים לאיתור היצרן. לפיכך, אם בעל החנות יימנע מלעשות כן, יהיה מקום לטעון כי הוא עלול לשאת באחריות לפי חוק האחריות למוצרים פגומים. אולם, עדיין קיימת ההגנה המסויגת של סעיף 4(ב) שכן בהחלט ניתן לומר כעת כי גדי נהג ברשלנות חמורה,

ה. הניחו כי גדי הצליח לתקן את רצועתו של גולד וכך הם יצאו לריצה הקבועה שלהם טרם האימון. בעת הריצה, עבר לידם רוני, רוכב אופניים ותיק, שהחליט להשתובב ונסע צמוד מאוד לשניים ואף הצליח לדרוס את זנבו של גולד המסכן. גולד, בתגובה, נשך את גלגל אופניו של רוני וגרם לו נזק בשווי 200 ש"ח. רוני מבקש לתבוע את נזקיו. מה תייעצו לו? (5 נק')

לא ניתן לתבוע את גדי תוך שימוש בסעיף 41 לפקני"ז – היזק ע"י כלב. אין מדובר כאן בנזק גוף שנגרם ע"י הכלב. גם אם אכן היה מדובר בנזק גוף, ניתן היה לטעון כי רוני התגרה בכלב עובר לנשיכה (דריסת הזנב) ו/או תקף את בעליו (למרות שזה טיעון חלש יותר). לרוני עומדות עוולות חלופיות בפקני"ז בהן יוכל לבסס את תביעתו, כגון רשלנות, הכפופה לאשמו התורם ואולי אפילו להסתכנות מרצון בהבנה שכלב יכול לתקוף (גם גוף ולא רק אופניים) אם דורסים את זנבו.

שאלה 2 (18 נק')

לירן נפל ממשטח עץ אשר היה מונח על שיני מלגזה, כאשר שיני המלגזה היו בגובה של כמה מטרים מעל פני הקרקע. כתוצאה מכך הוא שבר את אפו וקיבל חבלה בראש. יצוין, כי המלגזה יכולה להגיע למהירות של 40 קמ"ש – אף שהיא הייתה דוממת בנסיבות המקרה – והיא הייתה מבוטחת בחברת הביטוח "יש".

א. האם מדובר בתאונת דרכים כמשמעותה בחוק הפלתי"ד? מהם סיכויי התובענה לפי חוק זה? (10 נק')

לירן יכול לנסות לתבוע את חברת הביטוח "יש". לצורך כך, יש לבחון אם המאורע נופל לגדר "ההגדרה הבסיסית" המופיעה בס' 1 לחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים.

רכב מנועי – השאלה אם מלגזה עונה להגדרה של רכב מנועי ואם יש רלוונטיות למהירותה – 40 קמ"ש (מופיע בפסיקה שלא נלמדה בכיתה – פס"ד אטליס – שזה סימן שמדובר ברכב מנועי; לכן תתקבלנה בנקודה זו תשובות שונות).

שימוש – לא ברור אם נעשה כאן שימוש בכלי רכב. משטח העץ או חלק ממנו לא ניתן או נפל במהלך התאונה. לא מדובר גם בהתחלת נסיעה או בסוף נסיעה אלא ברכב דומם. **למטרות תחבורה** – היסוד התעבורתי אינו מתקיים. גם אם המלגזה לא הייתה דוממת, ניתן היה לומר שהתכלית הלא תעבורתית של המלגזה התגשמה – הרמת והורדת מטען על ידי שינוי המלגזה. **נזק גוף** – לירן שבר את האף וקיבל חבלה בראש. **קש"ס עובדתי לפי מבחן האלמלא** – נראה שלא מתקיים. לירן לא נחבל כתוצאה מהשימוש במלגזה למטרות תחבורה. **קש"ס משפטי לפי מבחן תחום הסיכון** – נראה שלא מתקיים, לא מדובר בתאונה שהיא בתחום הסיכון התעבורתי.

נראה כי קיים קושי להוכיח כי המדובר בתאונת דרכים.

חזקות מרביות (הריבויים בסעיף 1 של רכב שהתלקח, חנה במקום אסור וניצול כוח מיכאני): לא מתקיימות. **חזקה ממעטת של מעשה מכוון** – לא מתקיימת.

מסקנה: דומה כי לא מדובר בתאונת דרכים. לירן לא יוכל לתבוע את חברת הביטוח "יש".

ב. האם קביעת ביהמ"ש ברע"א 8061/95 יצחק עוזר נ' אררט חברה לביטוח בע"מ, פ"ד (נ 3) 532, עולה בקנה אחד עם האירוע המתואר בחלק א' ? בתשובתכם ספרו על מקרה עוזר והשוו (8 נק')

עוזר עבד בטעינת מטען על משאית עומדת. המטען הונח באמצעות מנוף המהווה חלק בלתי נפרד מהמשאית ומופעל על ידי הכוח המכאני של המשאית. בעת הרמת המטען המורם נגרם לו נזק. ביהמ"ש קבע כי התאונה נגרמה עקב ניצול הכוח המיכאני של הרכב (חזקה מרבה – מוזכרת בפסה"ד). כל הנושא של פריקה וטעינה נכנס תחת ההגדרה של שימוש ברכב מנועי. קביעת ביהמ"ש באררט לא עולה בקנה אחד עם האירוע המתואר בסעיף א' לעיל שכן המקרה לעיל לא נכנס בגדר החזקה המרבה ושם המלגזה הייתה בכלל דוממת.

שאלה 3 (23 נק')

[מבוסס על סיפור אמיתי]

מיכאלה הלכה לחתונה של חברתה הטובה באולם האירועים "אדום וצהוב". את שירותי הקייטרינג סיפקה חברת "אכול ושתה". במהלך החתונה מיכאלה רקדה ומלצרים חילקו לאורחים שתייה פירות ברחבת הריקודים ("בר

התביעה עולה בקנה אחד עם מטרות דיני הנזיקין.
צדק מחלק – נותן פיצוי מהיר לניזוקה תוך פיצור האחריות.
פיצוי – פיצוי למיכאלה על נזקי הגוף.

צדק מתקן – תיקון העוולה שבוצעה על ידי תשלום.
הרתעה יעילה – בחינה לפי קלברזי (השוקל הטוב – וזהו האולם והקייטרינג ולא הרוקדים) ופי פוזנר (נוסחת לרנד הנד).

שאלה מס' 4 (21 נקודות)

בשאלה זו עליכם להסביר בקצרה מושגים הקשורים לתיאוריה ולפרקטיקה של דיני הנזיקין. יש למלא את השורות בהסבר בהיר וקצר, ואם רלוונטי אזכור קצר של פסק דין או חקיקה, יש לאזכרו. כאן קיימת בחירה – ניתן לענות על שלושה מתוך ארבעה מושגים. על המושג שבחרתם לא לענות יש למתוח קו גם אם השורות לגביו נשארו ריקות. אם עניתם על כל המושגים, הבדוק יבדוק רק את שלושת המושגים הראשונים. כל מונח 7 נקודות.

א. מדיניות משפטית

תשובה: שיקולים שהם חיצוניים לתביעה, שיביאו לכך שגם במקרה שבו בוצעה עוולה ע"י הנתבע, התביעה לא תתקבל. דוגמאות: מדרון חלקלק, הצפת בתי המשפט, חשש מהרפיית ידיהם של עובדי ציבור. שיקולים כאלה נלמדו בכיתה בפס"ד גורדון לעניין אחריות רשות (עירייה) ברשלנות.

ב. אחריות שילוחית

תשובה: פקודת הנזיקין מגדירה מעביד כאחראי למעשיו של העובד, גם אם לא עיוול בעצמו כלפי התובע. המשמעות היא שהמעביד יתבע באחריות שילוחית על מעשיו של העובד. כדי להוכיח אחריות שילוחית חייבים קודם לכן להוכיח את קיומה של האחריות האישית של העובד.

ג. קרנית

תשובה: קרן שהוקמה בישראל, שמטרתה לפצות נפגעים בתאונות דרכים כאשר אין את מי לתבוע כמו בתאונת פגע וברח, כשחברת הביטוח פשטה רגל או כאשר מדובר במקרים הנכנסים בגדר ס' 7 והנפגע מת ותלוייו תובעים.

תשובה : אחד משיקולי המדיניות המשפטית. חשש שקבלת תביעה מוצדקת, תביא להגשת תביעות נוספות, שרבות מהן יהיו תביעות סרק ותביעות במקרים קלים יחסית. השיקול נדון למשל בפרשת אמין, שם הועלה החשש לכניסת דיני הנזיקין באופן מסיבי לענייני משפחה ותביעות על דברים זוטים. לצורך כך, בתי המשפט שקיבלו תביעות בעניינים מסוימים, לעתים סייגו אותן בקריטריונים מיוחדים – כמו במקרה אמין – למקרים נדירים וחמורים במיוחד – כדי לא להביא לכדי מדרון חלקלק. אולם במקרים רבים אין מתחשבים בנימוק זה.

רשימה ביבליוגרפית

מקורות רשות מסומנים בכוכבית (*)

א. מבוא – יסודות האחריות הנזיקית

א.1. מהי עוולה? יחסי שכנות וחובת זהירות; החובה להימנע מלהזיק; ההגדרה: מעשה עוולה, נזק וקשר סיבתי; עוולות מסגרת ועוולות פרטיקולאריות; הסעד המבוקש (פיצוי מול צו מניעה); שאלת היסוד הנפשי בדיני הנזיקין

1. [Donoghue v. Stevenson \[1932\] AC 562](#) – יחסי שכנות וחובת זהירות.

2. ע"פ 186/80 ערי נ' מ"י, פ"ד לה (1) 769. יחסי שכנות וחובת זהירות*

3. ע"א 243/83 עירית ירושלים נ' גורדון, פ"ד לט (1) 113. יחסי שכנות וחובת זהירות; עוולת מסגרת מול עוולה פרטיקולרית.

4. ע"א 558/84 כרמלי נ' מ"י, פ"ד מא (3) 757. עוולת מסגרת מול עוולה פרטיקולרית.

א.2. הגנות כלליות וספציפיות

5. הגנה כללית: קעקוע יסודות העוולה.

6. הגנות כלליות: חסינויות שונות בפקודת הנזיקין; שאלת אחריות הורה לנוקי ילד; שאלת חסינות ללקוי בנפשו.

7. הגנה חלקית: אשם תורם, סעיף 68 לפקודת הנזיקין.

8. הגנה חלקית: הקטנת נזק.

ע"א 320/87 גנז נ' אריה חברה לביטוח בע"מ, פ"ד מה (1) 743.

9. האם קיימת הגנה ללקוי בנפשו?

א.3. הרחבת תובעים (נזק נפשי במעגל המשני, עיזבונו, תלויים) ונתבעים (מייצע, משדל, מסייע, שולח, מעביד וחברת ביטוח)

01. פקודת הנזיקין (נוסח חדש)

11. ע"א 5/84 יחזקאל נ' אליהו חברה לביטוח בע"מ, פ"ד מה (3) 374. גיל התלות. **פסק הדין הינו רשות לבוחן אך יחיב למבחן! הוא לא נלמד בכיתה.**

21. רע"א 444/87 אלסוחה נ' עיזבונו המנוח דוד דהאן ז"ל, פ"ד מד (3) 397. פס' 1-8, 17-20 (עד לפני המילים "לא למותר להביא... וחזרה לקריאה במילים "בשני המצבים שתוארו...") ועד סוף פסק הדין. נזק נפשי למעגל המשני.

א.4. מהו נזק (גופני, נפשי וכספי-רכושי, נזק ראייתי), עוולות ללא הוכחת נזק (תקיפה, לשון הרע, עוולות מסחריות)

31. [פקודת הנזיקין](#) (נוסח חדש), סעיף 23, עוולת התקיפה – עוולה ללא הוכחת נזק.

41. [חוק איסור לשון הרע](#) התשכ"ה-1965, סעיפים 1, 7א – פיצוי ללא הוכחת נזק. אין צורך להתעמק בסעיפים, רק להכיר את העיקרון.

51. ע"א 518/82 זיצוב נ' כץ, פ"ד מ (2) 85. הולדה בעוולה.

61. ע"א 243/83 עירית ירושלים נ' גורדון, פ"ד לט (1) 113. נזק נפשי מסוג של אובדן נוחות.

71. ע"א 2034/98 אמין נ' אמין, פ"ד נג (5) 69 (פסק-הדין במחוזי הינו רשות אך מומלץ: ת"א (ת"א) 1916/88 אמין נ' אמין, תק-מח (2) 97 (330)*. הזנחה רגשית כלפי ילד.

81. [אריאל פורת ואלכס שטיין "דוקטרינת הנזק הראייתי: ההצדקות לאימוצה ויישומה במצבים טיפוסיים של אי-ודאות בגרימת נזקים"](#) עיוני משפט כא (תשנ"ח) 191.

91. [ישראל גלעד "דוקטרינת הנזק הראייתי: האם הורם נטל השכנוע" משפטים ל \(תש"ס\) 317.](#)*

02. [אריאל פורת ואלכס שטיין "דוקטרינת הנזק הראייתי: תגובה לביקורת" משפטים ל \(תש"ס\) 349.](#)*

א.5. ראש נזק ממוני מסוג אובדן השתכרות: הערכת השתכרות לעתיד, נכות תפקודית מול רפואית ושגים אבודות, הטבת נזק. גובה הגבלת הפיצוי בגין אובדן השתכרות

12. ע"א 237/80 ברשת נ' האשאש, פ"ד לו (1) 281 – השתכרות בפועל או כושר השתכרות?

22. ע"א 644,591/80 חיו ואח' נ' ונטורה ואח', פ"ד לח (4) 393. הערכת השתכרות לעתיד במקרה של החלפת עבודות.

32. ע"א 702/87, 703, 711, רע"א 733/87 מדינת ישראל נ' גיון כהן ואח', פ"ד מח (2) 705. לעניין ראשי הנזק בלבד, פס': 1-2, 13-17, 20-23, 33-סוף. הערכת השתכרות לעתיד של ילד הגדל בסביבה סוציו אקונומית גבוהה.

42. ע"א 10064/02 מגדל נ' אבו חנא, תק-על (3) 2005 (3) 3932 (2005). פס': 1-12 (עד לפני המילים "בראשית הדרך", 13-14, 28-34, 35 (מהמילים "לכל ילד וילדה") - 42, 45-סוף. הערכת השתכרות לעתיד של ילד הגדל בסביבה סוציו אקונומית נמוכה.

52. [Leslie Bender, A Lawyer's Primer on Feminist Theory and Tort, in FOUNDATION OF TORT LAW 235-244 \(Saul Levmore ed., 1994\)](#)

62. ע"א 140/00, 550/01 עיזבונו המנוח אטינגר ז"ל נ' החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בע"מ, פ"ד נח (4) 486 (2005). פס' 1 (המתחילה בעמ' 18) - 14, 16 (עד לפני המילים "ברוח זו נפסק..."), 31-17, 35, 48 (עד לפני המילים "דוגמה בולטת"), 50-52, 62 – סוף (אפשר לדלג על הדיון במשפט הזר בנושא הפיצויים העונשיים). פיצויים בגין שנים אבודות.

72. [חוק לתיקון דיני הנזיקין \(הטבת נזקי גוף\)](#), תשכ"ד-1964, רק מה שנלמד בכיתה על החוק.

82. [חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ס-1980](#). סעיף 5(א) – הגבלה על הפיצויים.

92. [חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975](#). סעיף 4(א)1 – הגבלה על הפיצויים.

א.6. ראש נזק ממוני מסוג הוצאות: מוסד או בית?

03. ע"א 283/89 עירית חיפה נ' מוסקוביץ, פ"ד מז(2) 718*.
13. ע"א 2934/93 סורוקה נ' הבאבר, פ"ד נ(1) 675. לא הוזכר בכיתה בהרחבה אך מחייב
- א.7. נזק לא ממוני מסוג כאב וסבל, הכולל גם צער נפשי; הגבלת הפיצוי בגין נזק לא ממוני מסוג כאב וסבל
23. תמ"ש (י-ם) 19270/03 כ.ש. נ' כ.פ. (טרם פורסם, 21.12.2004) – פיצוי נזיקי בגין נזק נפשי למסורבות גט.
33. ע"א 11152/04, 11313/04 פלוני נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ, לא פורסם (16.10.2006) – פיצוי עבור קבלת שירותי ליווי.
43. חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ס-1980, סעיף 5(ב) – הגבלה על הפיצויים.
53. חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975, סעיף 4(א)(2) – הגבלה על הפיצויים.
63. תקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (חישוב פיצויים בשל נזק שאינו נזק ממון), התשל"ו-1976. אין צורך להכיר את פרטי התקנות אלא רק את העובדה שיש בהן תקרה על נזק לא ממוני.
- א.8. נזק לא ממוני מסוג אובדן הנאות חיים
73. ע"א 773/81 עזבון פרויליך ז"ל נ' מ"י, פ"ד לו(4) 816*.
- א.9. נזק לא ממוני מסוג קיצור תוחלת חיים
83. ע"א 15/61 שנער נ' חסן, פ"ד כ(2) 455*.
- א.10. ראש נזק של פגיעה באוטונומיה
93. ע"א 2781/93 דעקה נ' בית החולים "כרמל", חיפה, פ"ד נג(4) 526. השופטת ביניש: פס' 1 (המתחילה בעמ' 13) – 7, 12-16. השופט אור: 15-24, 26-28. השופטת שטרסברג-כהן: 27-30, 32-35, 37-52.
- א.11. סוגי הפיצויים: תשלומים עיתיים מול חד-פעמיים; פיצויים תכופים; פיצויים עונשיים
04. ע"א 140/00, 550/01 עזבון המנוח אטינגר ז"ל נ' החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בע"מ, פ"ד נח(4) 486 (2005) – החלק הדרן בפיצויים עונשיים בלבד, בפס' 73-80.
14. רע"א 9670/07 פלונית נ' פלוני (טרם פורסם, 6.7.09). פיצויים עונשיים למי שהורשע בפלילים*.
24. State Farm v. Campbell (2003) 538 US 408, 155 L Ed 2d 585, 123 S Ct 1513* – תחמת שיעורם האמריקני – תחמת שיעורם
34. חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975, סעיף 6 – פיצויים עיתיים. אין צורך להתעמק אלא רק להכיר את האפשרות לפסוק פיצויים עיתיים בפרט.
44. תקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תשלומים עיתיים), תשל"ח (אין צורך להכיר את פרטי התקנות אלא רק את ההסדר הכללי שבהן – תשלומים עיתיים).
54. חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975, סעיף 5 – תשלומים תכופים. אין צורך להתעמק בהסדר שבסעיף אלא רק להכיר את האפשרות לפסוק פיצויים תכופים בפרט.
- א.12. מהו קשר סיבתי? אי וודאות וסיבתיות עמומה (הגברת סיכון ופגיעה בסיכון) – לא ה"כמה" אלא ה"אם בכלל"
64. פקודת הנזיקין [נוסח חדש], סעיף 64(2).
74. ד"נ 15/88 מלך נ' קורנהויזר, פ"ד מד(2) 89. מקרה הכלבים.
84. ע"א 7375/02 ביי"ח כרמל חיפה ואח' נ' מלול, פ"ד ט(1) 11 (2005). הגברת סיכון בלידה.
94. ד"נא 5707/04 מדינת ישראל נ' קרישור, תק-על(1) 97 (2005). חשיפה לאסבסט.
05. Herskovitz v. Group Health Co-op. 664 P. 2d 474 (Wash. 1983). אובדן סיכויי החלמה.
15. Summers v. Tice, 33 Cal.2d 80, 199 P.2d 1 (1948). מקרה הציידים.
- א.13. דיני הנזיקין מול מערכות דינים אחרות: דיני עונשין, דיני החוזים, דיני עשיית עושה ולא במשפט
25. חוק העונשין התשל"ז-1977, סעיף 77 – פיצוי במסגרת ההליך הפלילי.
35. פקודת הראיות [נוסח חדש], סעיף 42(א) – תביעה נזיקית בעקבות הרשעה פלילית.
45. חוק בתי המשפט סעיף 7(א) – תביעה נגרת.
- ב. משטרי אחריות: אשם, אשם ואשם תורם, אחריות מוחלטת, אחריות מוגברת, השוקל הטוב**
55. חוק האחריות למוצרים פגומים תש"ס-1980.
65. היזק על ידי כלב: סעיפים 44 – 41 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש].
75. חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים תשל"ה-1975.
85. Guido Calabresi & Jon T. Hirschoff, Toward a Test of Strict Liability in Torts, 81 Yale L.J., 1055 (1972)

95. ע"א 44/76 אתא חברה לטקסטיל בע"מ נ' שוורץ פ"ד ל 785. מטריד ליחיד, הרתעה כלכלית.
 06. ע"א 5604/94 חמד נ' מדינת ישראל פ"ד נח(2) 498 (2004). צדק מתקן, מבחן איזון האינטרסים ונוסחת לרנד הנד.
 16. בנימין שמואלי "קליעה למטרה": הצעת תפיסה פלורליסטית חדשה לדיני הניזקין המודרניים" משפטים לט 233 (2009).

אחריות למוצרים פגומים

26. חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ס-1980.
 36. ס' 12, 35-36, 64, 68 לפקודת הניזקין.
 46. ע"א 557/77 שפס נ' "פרימה" פריזנר ושות' בע"מ, פ"ד לב(3) 119. אחריות יצרן לפגם במוצר.
 56. ע"א 166/88 פניציה בע"מ נ' עמר, פ"ד מה(2) 457. אחריות יצרן לפגם במוצר, זהותו של יצרן, מעוולים יחד.
 66. ע"א 241/89 ישראל פ"ט (שירותים) תשל"ג בע"מ נ' הינדלי, פ"ד מט(1) 45. חזקת הפגימות.

תקיפה והיזק ע"י כלב

76. סעיפים 23-28, 35, 36, 40, 41, 41א, 41ב, 41ג לפקודת הניזקין.
 86. ע"א 347/72 שהלא נ' בן-שבת, פ"ד כז(1) 815. תקיפה רגילה.
 96. ע"א 11172/05 אלון נ' חדד (פורסם בנבו, 21.10.2009). * פס' 1, 13-23, 27. תקיפה והגנה עצמית.
 07. ע"א 4118/91 עזבונו המנוח אייל ארגמן ז"ל נ' גולן חפצדי, תק-על 94(2) 1702. תקיפה מול מעשה גמול.
 17. ע"א 612/78 פאר נ' קופר, פ"ד לח(1) 720. כלל "דבר המדבר בעד עצמו".
 27. ע"פ 480/85 קורטאם נ' מ.י., פ"ד מ(3) 673. תקיפה רפואית, העדר הסכמה מדעת לטיפול רפואי.
 37. ע"א 323/89 קוהרי נ' מ"י, פ"ד מה(2) 142. הסכמה מדעת לטיפול רפואי.
 47. ע"א 3108/91 רייבי נ' וייגל, פ"ד מז(2) 497. תקיפה רפואית, העדר הסכמה מדעת לטיפול רפואי.
 57. ע"א 2781/93 דעקה נ' בית החולים "כרמל", חיפה, פ"ד נג(4) 526. פגיעה באוטונומיה בשל העדר הסכמה מדעת לטיפול רפואי.
 67. יצחק אנגלרד, אהרן ברק, מישאל חשין, **דיני הניזקין – תורת הניזקין הכללית** (מהדורה שנייה, גד טדסקי עורך, ירושלים, תשל"ז) 424-423.
 77. **דיני הניזקין – העולות השונות** עריכת ג' טדסקי (198), ד' קרצמר, תקיפה וכליאת שווא 3-36, 33-36, 46-57.

רשלנות וקשר סיבתי

87. סעיפים 6-8, 36-35, 64, 68 לפקודת הניזקין.
 97. סעיפים 38-41 לפקודת הניזקין. העברת נטל הראיה.
 08. ד"נ 12/63 לאון נ' רינגר, פ"ד יח(4) 701. עקרון הגולגולת הדקה.
 18. ע"א 250/77 כיתן בע"מ נ' וייס, פ"ד לג(2) 785. ניתוק קשר סיבתי ע"י גורם מתערב זר.
 28. ע"א 145/80 ועקנין נ' המועצה המקומית, בית שמש, פ"ד לו(1) 113. יסודות עוולת הרשלנות. הפרת חובה חקוקה והיחס בינה לבין רשלנות.
 38. ע"א 576/81 בן-שמעון נ' ברדה, פ"ד לח(3) 1. מתי לא צריך לצפות. עקרון ריחוק הנזק.
 48. ע"א 243/83 עיריית ירושלים נ' גורדון, פ"ד לט(1) 113. רשלנות של רשויות מקומיות, יסודות עוולת הרשלנות.

פיצויים לנפגעי תאונות דרכים

58. חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975.
 68. ע"א 554/89 מ"י נ' אלראחב, פ"ד מה(2) 338. תיקון דרך כשימוש ברכב, קשר סיבתי.
 78. רע"א 8061/95 עוזר נ' אררט חברה לביטוח בע"מ, פ"ד נ(3) 532. שימוש ברכב, ניצול הכוח המכני של הרכב.
 88. ע"א 8548/96 פדידה נ' סהר חברה ישראלית לביטוח בע"מ, פ"ד נא(3) 825. עליה לרכב כשימוש ברכב מנועי".
 98. ע"א 3956/97 חב' הביטוח הלאומית בע"מ נ' סולימאן מוחמד ואח', פ"ד נו(6) 821. תיקון דרך כשימוש ברכב.
 09. דנ"א 4015/99 רותם חברה לביטוח בע"מ נ' מזאווי, פ"ד נו(3) 145. הרכב כזירה להתרחשות הנזק.
 19. דנ"א 10017/02, דנ"א 6971/03 קרנית ואח' נ' מגדל ואח', טרם פורסם. ס' 7(3) לחוק הפל"ד – נהיגה ללא רישיון.

חקיקה

פקודת הניזקין [נוסח חדש]

2. הגדרות

בפקודה זו -

"מיטלטלין" - דומם או חיה, לרבות כסף, פרי עצים וגפנים, דגנים, ירקות ויבולים אחרים ומים, בין בתלוש ובין במחבור; "מעביד" - מי שיש לו ביחסיו עם אדם אחר שליטה גמורה על הדרך שבו אדם אחר מבצע עבודה בשבילו, ואילו הוא עצמו אין עליו מרות דומה לגבי אותה עבודה, ו"עובד" הוא מי שעבודתו נתונה לשליטה כאמור; אולם מי שהוא בשירות של המדינה או של רשות מקומית או של אדם אחר - לא יראוהו כמעביד או כעובד של זולתו באותו שירות; "מקרקעין" - קרקע, עצים, בתים, בנינים וקירות או מבנים אחרים; "ניזק" - אבדן חיים, אבדן נכס, נוחות, רווחה גופנית או שם-טוב, או חיסור מהם, וכל אבדן או חיסור כיוצאים באלה; "ניזק ממון" - הפסד או הוצאה ממשיים הניתנים לשומה בכסף ואפשר למסור עליהם פרטים; "ניכס" - מקרקעין או מיטלטלין; "נתבע" - לרבות נתבע בתביעה-שכנגד או בתובענה-שכנגד; "פגיעה" - נגיעה שלא כדין בזכות משפטית; "תובע" - לרבות תובע בתביעה-שכנגד או בתובענה-שכנגד; "תובענה" - כל הליך אזרחי לפני בית משפט, לרבות קיזוז ותביעה-שכנגד; "תופשי" - אדם התופש מקרקעין כדין, או הזכאי כלפי בעל המקרקעין לתפוש אותם או להשתמש בהם, ובאין אדם כאמור - בעל המקרקעין.

3. עולה והזכות לתרופה

הדברים המנויים להלן בפקודה זו הם עוולות, ובכפוף להוראות הפקודה - כל הנפגע או הניזוק על ידי עולה שנעשתה בישראל יהא זכאי לתרופה המפורשת בפקודה מידי עושה העוולה או האחראי לה.

4. מעשה של מה בכך

לא יראו בעוולה מעשה, שאילו היה חוזר ונשנה לא היה בו כדי ליצור תביעה לזכות נוגדת, ואדם בר-דעת ומזוג כרגיל לא היה בא בנסיבות הנתונות בתלונה על כך.

5. הסתכנות מרצון

(א) בתובענה שהוגשה על עוולה תהא הגנה שהתובע ידע והעריך, או יש להניח שידע והעריך, את מצב הדברים שגרמו לנזק וכי חשף עצמו או רכשו למצב זה מרצונו.
(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על תובענה שהוגשה על עוולה הנובעת מאי-מילוי חובה שהיתה מוטלת על הנתבע מכוח חיקוק.
(ג) ילד למטה מגיל שתים עשרה לא ייחשב כמסוגל לדעת או להעריך את מצב הדברים שגרמו לנזק או כמסוגל מרצונו לחשוף עצמו או רכשו למצב זה.

6. מעשה לפי חיקוק

בתובענה שהוגשה על עוולה, חוץ מרשלנות, תהא הגנה שהמעשה שמתלוננים עליו היה לפי הוראות חיקוק ובהתאם להן או שנעשה בתחום הרשאה חוקית או מתוך אמונה סבירה ובתום לב בקיומה של הרשאה חוקית; בסעיף זה, "מעשה" - לרבות מחדל.

7. הגדרות

בסעיפים 7א עד 17 -

"מעשה" - לרבות מחדל;

"עובד המדינה" - לרבות אורגן של המדינה וכל אדם הממלא מטעם המדינה תפקיד ציבורי על פי חיקוק, לרבות המשרתים בצבא ההגנה לישראל, במשטרת ישראל, בשירות בתי הסוהר ובארגוני הביטחון האחרים של המדינה, ולמעט בעל חוזה כמשמעותו בסעיף 15; "עובד רשות ציבורית" - לרבות אורגן של רשות ציבורית וכל אדם הממלא מטעם הרשות הציבורית תפקיד ציבורי על פי חיקוק, ולמעט בעל חוזה כמשמעותו בסעיף 15; "עובד ציבור" - עובד המדינה או עובד רשות ציבורית, לפי הענין; "רשות ציבורית" - רשות מקומית, וכל תאגיד שהוקם בחוק המנוי בתוספת; "תפקיד שלטוני" - תפקיד ציבורי על פי דין כמשמעותו בסעיף 15 (ד) לחוק-יסוד: השפיטה.

7א. חסינות עובד הציבור

(א) לא תוגש תובענה נגד עובד ציבור על מעשה שעשה תוך כדי מילוי תפקידו השלטוני כעובד ציבור, המקים אחריות בניזקין; הוראה זו לא תחול על מעשה כאמור שנעשה בידועין מתוך כוונה לגרום נזק או בשוויון נפש לאפשרות גרימתו במעשה כאמור.
(ב) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מאחריותה של המדינה או של רשות ציבורית לפי סעיפים 13 ו-14 ולפי כל דין.
(ג) החסינות לפי סעיף זה תחול גם על מי שהיה עובד ציבור בעת ביצוע המעשה נושא התובענה.

7ב. תובענה נגד עובד המדינה

(א) הוגשה תובענה נגד עובד המדינה על מעשה שנעשה בעת מילוי תפקידו כעובד המדינה, וטענה המדינה בהודעה לבית המשפט לקיומה של חסינות לפי סעיף 7א לגבי מעשה העובד, אם נעשה המעשה, תצורף המדינה להליך, אם לא צורפה אליו כנתבעת.
(ב) ביקשה המדינה, בהודעתה לפי סעיף קטן (א), כי תידחה התובענה נגד עובד המדינה - תידחה התובענה נגדו, ויראו את התובענה כאילו הוגשה נגד המדינה מכוח אחריותה למעשהו של עובד המדינה לפי סעיפים 13 או 14, ואת מעשה עובד המדינה כאילו נעשה תוך כדי מילוי תפקידו.
(ג) על אף הוראות סעיף קטן (ב) רשאי התובע לבקש, בתוך תקופה שתיקבע בתקנות, כי בית המשפט יקבע שלא מתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א; קבע בית המשפט כאמור, לא תידחה התובענה נגד עובד המדינה, ולא יחולו הוראות סעיף קטן (ב).
(ד) לא מסרה המדינה הודעה כאמור בסעיף קטן (א) או לא ביקשה לדחות את התובענה נגד עובד המדינה כאמור בסעיף קטן (ב), רשאי עובד המדינה לבקש, בתוך תקופה שתיקבע בתקנות, כי בית המשפט יקבע שמתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א; ביקש העובד כאמור, תצורף המדינה להליך, אם לא צורפה אליו כנתבעת; קבע בית המשפט כי מתקיימים תנאי החסינות כאמור בסעיף 7א, תידחה התובענה נגד עובד המדינה, ויחולו הוראות סעיף קטן (ב), בשינויים המחויבים; קבע בית המשפט שעובד המדינה עשה את המעשה שלא תוך כדי מילוי תפקידו - תידחה התובענה כנגד המדינה.
(ה) בית המשפט יחליט בבקשת תובע כאמור בסעיף קטן (ג) או בבקשת עובד המדינה כאמור בסעיף קטן (ד), לאלתר.

7. תובענה נגד עובד רשות ציבורית

- (א) הוגשה תובענה נגד עובד רשות ציבורית על מעשה שנעשה בעת מילוי תפקידו כעובד הרשות הציבורית, רשאים הרשות הציבורית או העובד לבקש, בתוך תקופה שתיקבע בתקנות, כי בית המשפט יקבע שמתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א לגבי מעשה העובד, אם נעשה המעשה; הוגשה בקשה כאמור, תצורף הרשות הציבורית להליך, אם לא צורפה אליו כנתבעת, ובית המשפט יקבע האם התקיימו תנאי החסינות לפי סעיף 7א.
- (ב) קבע בית המשפט כי התקיימו תנאי החסינות לפי סעיף 7א, תידחה התובענה נגד עובד הרשות הציבורית, ויחולו הוראות סעיף 7(ב), בשינויים המחויבים; קבע בית המשפט שעובד הציבור עשה את המעשה שלא תוך כדי מילוי תפקידו - תידחה התובענה נגד הרשות הציבורית.
- (ג) בית המשפט יחליט בבקשת הרשות הציבורית או העובד כאמור בסעיף קטן (א), לאלתר.

7ד. הצטרפות עובד ציבור כנתבע לתובענה

עובד ציבור רשאי להצטרף כנתבע לתובענה שהוגשה נגד המדינה או נגד הרשות הציבורית, לפי הענין, בשל מעשה שהיה אחראי בשלו אלמלא הוראת סעיף 7א(א), או לשמור, על אף הוראות סעיפים 7א עד 7ג, על מעמדו כנתבע בתובענה שהוגשה נגדו.

...

8. רשות שופטת

אדם שהוא גופו בית משפט או בית דין או אחד מחבריהם, או שהוא ממלא כדין חובותיו של אדם כאמור, וכל אדם אחר המבצע פעולות שיפוט, לרבות בורר - לא תוגש נגדו תובענה על עוולה שעשה במילוי תפקידו השיפוטי.

9. קטין

(א) לא תוגש תובענה נגד אדם על עוולה שעשה אותה בטרם מלאו לו שנים עשרה שנים.

(ב) מי שלא מלאו לו שמונה עשרה שנים יכול לתבוע על עוולה, ובכפוף לסעיף קטן (א) - להיתבע עליה; אולם אין להגיש נגדו תובענה על עוולה הנובעת, במישרין או בעקיפין, מחוזה שעשה.

10. תאגיד

תאגיד לא ייפרע פיצויים בשל עוולה אלא אם גרמה לו נזק.

11. מעוולים יחד

היה כל אחד משני בני-אדם או יותר חבים לפי הוראות פקודה זו, על מעשה פלוני, והמעשה הוא עוולה, יהיו חבים יחד על אותו מעשה כמעוולים יחד וניתנים להיתבע עליה יחד ולחוד.

12. אחריות של משתף ומשדל

לענין פקודה זו, המשתף עצמו, מסייע, מייעץ או מפתה למעשה או למחדל, שנעשו או שעומדים להיעשות על ידי זולתו, או מצווה, מרשה או מאשרר אותם, יהא חב עליהם.

13. חבות מעביד

(א) לענין פקודה זו יהא מעביד חב על מעשה שעשה עובד שלו -

(1) אם הרשה או אישרר את המעשה;

(2) אם העובד עשה את המעשה תוך כדי עבודתו;

אולם -

(א) מעביד לא יהא חב על מעשה שעשה מי שאיננו מעובדיו, אלא אחד מעובדיו העביר לו תפקידו בלא הרשאתו המפורשת או המשתמעת של המעביד;

(ב) מי שהיה אנוס על פי דין להשתמש בשירותו של אדם שאין בחירתו מסורה לו, לא יהיה חב על מעשה שעשה האדם תוך כדי עבודתו זו.

(ב) רואים מעשה כאילו נעשה תוך כדי עבודתו של עובד, אם עשהו כעובד וכשהוא מבצע את התפקידים הרגילים של עבודתו והכרוכים בה אף על פי שמעשהו של העובד היה ביצוע לא נאות של מעשה שהרשה המעביד; אולם לא יראו כן מעשה שעשה העובד למטרות של עצמו ולא לענין המעביד.

(ג) לענין סעיף זה, מעשה - לרבות מחדל.

14. חבותו של השולח

לענין פקודה זו, המעסיק שלוח, שאיננו עובדו, בעשיית מעשה או סוג של מעשים למענו, יהא חב על כל דבר שיעשה השלוח בביצוע אותו מעשה או סוג מעשים ועל הדרך שבה הוא מבצע אותם.

15. חבותו של בעל חוזה

לענין פקודה זו, העושה חוזה עם אדם אחר, שאיננו עובדו או שלוחו, על מנת שיעשה למענו מעשה פלוני, לא יהא חב על עוולה שתצמח תוך כדי עשיית אותו מעשה; הוראה זו לא תחול באחת מאלה:

(1) הוא התרשל בבחירת בעל חוזהו;

(2) הוא התערב בעבודתו של בעל חוזהו באופן שגרם לפגיעה או לנזק;

(3) הוא הרשה או אישרר את המעשה שגרם לפגיעה או לנזק;

(4) הוא היה אחראי מכוח חיקוק לעשיית המעשה שביצעו מסר לקבלן עצמאי;

(5) הדבר שלעשייתו נעשה החוזה היה שלא כדין.

16. שמירת חבות

האמור בסעיפים 12, 14 ו-15 אינו גורע מחבותו של שום אדם על מעשה שעשה והאמור בסעיף 13 אינו גורע מחבותו של העובד על מעשה שעשה.

17. ידיעתו של שלוח או עובד

כל מקום שלפי פקודה זו יש לטעון או להוכיח ידיעה, יראו ידיעתו של שלוח או עובד בידיעתו של שולחו או מעבידו, ובלבד שהידיעה נרכשה על ידי השלוח כשהוא פועל למען שולחו, או על ידי העובד תוך כדי עבודתו לגבי הענין או הדבר שעליהם נדרשת הידיעה.

18. בן-זוג [תיקון: תשכ"ט]

אין בן-זוג חב על עוולה שעשה בן-זוגו אלא לפי הוראות סעיפים 11 עד 16.

19. השפעת מוות על עילת תביעה

(א) נפטר אדם - כל עילות תביעה בשל עוולה שהיו עומדות לנפטר או נגדו, יוסיפו לעמוד בעיניו, בכפוף להוראות סעיף זה, לטובת עזבונו או נגד עזבונו, הכל לפי הענין.

22. אין המחאה בניזקין
הזכות לתרופה בשל עוולה, וכן החבות עליה, אינה ניתנת להמחאה אלא מכוח הדין.

פרק ג': העוולות

סימן א': תקיפה

23. תקיפה

(א) תקיפה היא שימוש בכוח מכל סוג שהוא, ובמתכוון, נגד גופו של אדם על ידי הכאה, נגיעה, הזזה או בכל דרך אחרת, בין במישרין ובין בעקיפין, שלא בהסכמת האדם או בהסכמתו שהושגה בתרמית, וכן נסיון או איום, על ידי מעשה או על ידי תנועה, להשתמש בכוח כאמור נגד גופו של אדם כשהמנסה או המאיים גורם שהאדם יינח, מטעמים סבירים, שאכן יש לו אותה שעה הכוונה והיכולת לבצע את זממו.
(ב) "שימוש בכוח", לענין סעיף זה - לרבות שימוש בחוס, באור, בחשמל, בגאז, בריח או בכל דבר או חומר אחר, אם השתמשו בהם במידה שיש בה להזיק.

24. הגנה מיוחדת [תיקון: תש"ס]

בתובענה על תקיפה תהא הגנה לנתבע אם -

- (1) עשה את המעשה בסבירות כדי להגן על עצמו או על זולתו מפני פגיעה בחיים, בגוף, בחירות או ברכוש, והיחס בין הנזק שסביר היה שייגרם מהמעשה לבין הנזק שסביר היה שיימנע על ידיו, היה סביר;
- (2) השתמש במידה סבירה של כוח כדי למנוע את התובע מהיכנס שלא כדין למקרקעין, או כדי להרחיקו מהם אחרי שנכנס אליהם, או שהה בהם, שלא כדין, והכל כשהנתבע היה תופשם או פעל מכוחו של תופשם; ואולם אם נכנס התובע, או ניסה להיכנס, למקרקעין שלא בכוח, תנאי להגנה הוא שהנתבע ביקש תחילה את התובע שלא להיכנס לשם, או לצאת משם אחרי שנכנס, ונתן לו הזדמנות סבירה למלא בקשתו בדרכי שלום;
- (3) השתמש במידה סבירה של כוח כדי להגן על החזקתו במיטלטלין שהוא זכאי להחזיק בהם, או כדי להשיבם מידי התובע שלקח אותם ממנו, או עיכב אותם בידו, שלא כדין; ואולם אם לקח התובע, או ניסה לקחת, את המיטלטלין שלא בכוח, תנאי הוא להגנה שהנתבע ביקש תחילה את התובע שלא לקחת אותם, או להחזירם לו לאחר שלקחם, ונתן לו הזדמנות סבירה למלא בקשתו בדרכי שלום;
- (4) עשה את מעשהו תוך כדי ביצוע, או סיוע כדין לבצע, צו מעצר או חיפוש, צו מסירה לדין, צו מאסר או צו עיכוב שניתנו על ידי בית משפט או רשות אחרת המוסמכת לכך, ובלבד שהמעשה שמתלוננים עליו הותר באותם צווים אף אם היה פגם בהם או בנתינתם;
- (5) התובע לא היה שפוי בדעתו או היה לקוי בשכלו או בגופו, והכוח שהשתמש בו הנתבע היה, או נראה שהיה, במידת הנחיצות הסבירה להגנת התובע עצמו או להגנת אנשים אחרים, והשימוש בו היה בתום לב ובלי זדון;
- (6) הנתבע והתובע היו שניהם חיילים בצבא-הגנה לישראל, והנתבע פעל מכוח דין החל על הצבא ולפי אותו דין;
- (7) נמחק;
- (8) עשה בתום לב מעשה שהיה לו יסוד להניח שהוא לטובת התובע, אלא שלפני שעשהו לא היה בידו לקבל את הסכמת התובע, מפני שבנסיבות ההן לא היה בידי התובע לציין את הסכמתו או שהאדם הממונה עליו בדין לא היה בידו להסכים מטעמו, ולנתבע היה יסוד להניח כי טובת התובע מחייבת שלא לדחות את המעשה.

סימן ב': כליאה

26. כליאת שוא

כליאת שוא היא שלילת חירותו של אדם, שלילה מוחלטת ושלא כדין, למשך זמן כלשהו, באמצעים פיסיים או על ידי הופעה כבעל סמכות.

27. הגנה מיוחדת

בתובענה שהוגשה על כליאת שוא תהא הגנה לנתבע אם -

- (1) עשה את מעשהו תוך כדי ביצוע, או סיוע כדין לבצע, צו מעצר או חיפוש, צו מסירה לדין, צו מאסר או צו עיכוב שניתנו על ידי בית משפט או רשות אחרת המוסמכת לכך, ובלבד שהמעשה שמתלוננים עליו הותר באותם צווים אף אם היה פגם בהם או בנתינתם;
- (2) התובע היה נתון במשמורת כדין לפי הוראות חיקוק;
- (3) התובע לא היה שפוי בדעתו או היה לקוי בשכלו או בגופו, ושלילת חירותו היתה, או נראה שהיתה, נחוצה באופן סביר להגנת התובע עצמו או להגנת אנשים אחרים ובוצעה בתום לב ובלי זדון;
- (4) המעשה שהתובע מתלונן עליו היה מעשה, שהאדם שעשהו היה צפוי לעונש לפי הוראות חיקוק אילולא עשהו;
- (5) הנתבע והתובע היו שניהם חיילים בצבא-הגנה לישראל והנתבע פעל מכוח דין החל על הצבא ולפי אותו דין;
- (6) הנתבע הוא הורו או אפוטרופסו או מורהו של התובע, או שהיחס שלו אל התובע דומה לשל הורו או אפוטרופסו או מורהו, והוא שלל מהתובע את חירותו שלילה ארעית בלבד לזמן שהיה נחוץ באופן סביר למען ייטיב דרכו.

סימן ג': הסגת גבול

29. הסגת גבול במקרקעין

הסגת גבול במקרקעין היא כניסה למקרקעין שלא כדין, או היזק או הפרעה בידי אדם למקרקעין שלא כדין; אך אין תובע יכול להיפרע פיצויים על הסגת גבול במקרקעין אלא אם סבל על ידי כך נזק ממון.

30. חובת הראיה

בתובענה שהוגשה על הסגת גבול במקרקעין - על הנתבע הראיה שהמעשה שעליו מתלוננים לא היה שלא כדין.

31. הסגת גבול

הסגת גבול במיטלטלין היא לקיחת טובין שלא כדין מהחזקתו של אדם אחר, או הפרעה אלימה בהם בהיותם בהחזקתו של אדם אחר; אך אין תובע יכול להיפרע פיצויים על הסגת גבול במיטלטלין אלא אם סבל על ידי כך נזק ממון.

32. חובת הראיה

בתובענה שהוגשה על הסגת גבול במיטלטלין - על הנתבע הראיה שהמעשה שעליו מתלוננים לא היה שלא כדין.

סימן ד': רשלנות

35. רשלנות

עשה אדם מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן נסיבות, או לא עשה מעשה שאדם סביר ונבון היה עושה באותן נסיבות, או שבמשלח יד פלוני לא השתמש במיומנות, או לא נקט מידת זהירות, שאדם סביר ונבון וכשיר לפעול באותו משלח יד היה משתמש או נוקט

באותן נסיבות - הרי זו התרשלות; ואם התרשל כאמור ביחס לאדם אחר, שלגביו יש לו באותן נסיבות חובה שלא לנהוג כפי שנהג, הרי זו רשלנות, והגורם ברשלנותו נזק לזולתו עושה עוולה.

36. חובה כלפי כל אדם

החובה האמורה בסעיף 35 מוטלת כלפי כל אדם וכלפי בעל כל נכס, כל אימת שאדם סביר צריך היה באותן נסיבות לראות מראש שהם עלולים במהלכם הרגיל של דברים להיפגע ממעשה או ממוחל המפורשים באותו סעיף.

37. אחריות בעל מקרקעין כלפי מסיג גבול [תיקון: תש"ל]

האחריות לפי סעיפים 35-36 של בעל מקרקעין או של תופשם, בשל מצבם של המקרקעין, תחזוקתם או תיקונם, לא תחול כלפי מי שנכנס למקרקעין כמסיג גבול, אלא אם הוכיח התובע שנכנס בתום לב ובלי כוונה לעבור עבירה או לעשות עוולה.

38. חובת הראיה ברשלנות לגבי דברים מסוכנים

בתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה שהנזק נגרם על ידי דבר מסוכן, למעט אש או חיה, או על ידי שנמלט דבר העלול לגרום נזק בהימלטו, וכי הנתבע היה בעליו של הדבר או ממונה עליו או תופש הנכס שמתוכו נמלט הדבר - על הנתבע הראיה שלא היתה לגבי הדבר המסוכן או הנמלט התרשלות שיחוב עליה.

39. חובת הראיה ברשלנות לגבי אש

בתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה שהנזק נגרם על ידי אש או עקב אש, וכי הנתבע הבעיר את האש או היה אחראי להבער האש, או שהוא תופש המקרקעין או בעל המיטלטלין שמהם יצאה האש - על הנתבע הראיה שלא היתה לגבי מקורה של האש או התפשטותה, התרשלות שיחוב עליה.

40. חובת הראיה ברשלנות לגבי חיה

בתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה שתי אלה:

- (1) הנזק נגרם על ידי חיה שאינה חיות-בר, או על ידי חיה אלא שהנתבע ידע, או חזקה עליו שידע, כי היא מועדת לעשות את המעשה שגרם את הנזק;
- (2) הנתבע היה בעל אחת החיות האמורות או היה ממונה עליה - על הנתבע הראיה שלא היתה לגביה התרשלות שיחוב עליה.

41. חובת הראיה ברשלנות כשהדבר מעיד על עצמו

בתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה כי לתובע לא היתה ידיעה או לא היתה לו יכולת לדעת מה היו למעשה הנסיבות שגרמו למקרה אשר הביא לידי הנזק, וכי הנזק נגרם על ידי נכס שלנתבע היתה שליטה מלאה עליו, ונראה לבית המשפט שאירוע המקרה שגרם לנזק מתיישב יותר עם המסקנה שהנתבע לא נקט זהירות סבירה מאשר עם המסקנה שהוא נקט זהירות סבירה - על הנתבע הראיה שלא היתה לגבי המקרה שהביא לידי הנזק התרשלות שיחוב עליה.

סימן ד'1: היזק על-ידי כלב

41א. נזקים שנגרמו על ידי כלב [תיקון: תשנ"ב]

בתובענה בשל נזק לגוף שנגרם על ידי כלב, חייב בעליו של הכלב או מי שמחזיק בכלב דרך קבע (להלן - הבעלים) לפצות את הניזוק, ואין נפקא מינה אם היתה או לא היתה התרשלות מצדו של הבעלים.

41ב. הגנות [תיקון: תשנ"ב]

- בתובענה לפי סימן זה לא תהא הגנה לבעלים, אלא אם כן הנזק נגרם עקב אחד מאלה -
- (1) התגררות של הניזוק בכלב;
 - (2) תקיפת הניזוק את הבעלים, את בן זוגו, הורו או ילדו;
 - (3) הסגת גבול של הניזוק במקרקעין של הבעלים.

41ג. שמירת דינים [תיקון: תשנ"ב]

אין סימן זה גורע מזכויות אחרות לפי פקודה זו או לפי כל דין אחר.

סימן ה': מיטרדים

42. מיטרד לציבור

מיטרד לציבור הוא מעשה שאינו כדין או מחדל מחובה משפטית, כשהמעשה או המחדל מסכן את החיים, הבטיחות, הבריאות, הרכוש או הנחות של הציבור, או שהוא מכשול לציבור להשתמש בזכות מזכויות הכלל.

43. תובענה על מיטרד לציבור

לא תוגש תובענה על מיטרד לציבור אלא -

- (1) על ידי היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו, לשם מתן ציווי;
- (2) על ידי אדם שסבל על ידי כך נזק ממון.

44. מיטרד ליחיד

(א) מיטרד ליחיד הוא כשאדם מתנהג בעצמו או מנהל את עסקו או משתמש במקרקעין התפוששים בידו באופן שיש בו הפרעה של ממש לשימוש סביר במקרקעין של אדם אחר או להנאה סבירה מהם בהתחשב עם מקומם וטיבם; אך לא ייפרע אדם פיצויים בעד מיטרד ליחיד אלא אם סבל ממנו נזק.
(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על הפרעה לאור שמש.

45. הגנה מיוחדת

בתובענה על מיטרד ליחיד תהא הגנה אם המעשה שעליו מתלוננים נעשה על פי תנאי חוזה או הסכם המחייבים את התובע ופועלים לטובת הנתבע.

46. מיטרד קיים

בתובענה על מיטרד ליחיד לא תהא הגנה בכך בלבד שהמיטרד היה קיים לפני שהתובע תפס או רכש את המקרקעין הנדונים.

47. שמירת דינים אחרים

הוראות הסעיפים 42 עד 46 באות להוסיף על ההוראות בנוגע למיטרד שנקבעו בכל חיקוק אחר ולא לגרוע מהן.

48. הפרעה לאור השמש

אדם עושה עוולה אם הוא מונע, על ידי חסימה או בדרך אחרת, מבעל מקרקעין או מן התופש אותם ליהנות מכמות סבירה של אור שמש, בהתחשב עם מקומם וטיבם של המקרקעין, לאחר שהבעל או התופש או מי שקדמו להם בזכויות אלו נהנו ברציפות מאור זה - שלא לפי תנאי חוזה או הסכם - לפחות חמש עשרה שנים שקדמו בתכוף לחסימה או למניעה.

48א. מניעת תמיכה [תיקון: תשכ"ט]

היה במקרקעין משום תמיכה למקרקעין שכנים, תהא עשיית דבר המונע או שולל תמיכה זו - עוולה.

48ב. שימוש הדרוש לטובת הציבור [תיקון: תשכ"ט]

שימוש במקרקעין הדרוש לטובת הציבור לא יהיה בו מטרד לעניין סימן זה, אף אם הוא גורם נזק למקרקעין שכנים או מונע מבעליהם הנאה מלאה ממקרקעיהם, ובלבד שהנזק שנגרם אינו חורג מתחום הנסבל והמשתמש נקט אמצעים סבירים כדי להקטין את הנזק ככל האפשר; ואולם רשאי בית המשפט לפסוק פיצויים - אם בתשלום חד-פעמי ואם בתשלומים חוזרים - אם נגרם לבעל המקרקעין נזק ממון.

סימן ו': שליחת יד

49. עיכוב נכס שלא כדין

עיכוב שלא כדין הוא מניעת מיטלטלין שלא כדין מאדם הזכאי להחזיק בהם מיד.

50. חובת ההוכחה

בתובענה שהוגשה על עיכוב שלא כדין - חובת ההוכחה על הנתבע שהמניעה היתה כדין.

51. החזרת המעוכב

בתובענה שהוגשה על עיכוב שלא כדין רשאי בית המשפט, לפי הנסיבות, לצוות על החזרת הנכס המעוכב, בנוסף על כל תרופה אחרת שנקבעה בפקודה זו או במקומה של תרופה כאמור.

52. גזל

גזל הוא כשהנתבע מעביר שלא כדין לשימוש עצמו מיטלטלין שהזכות להחזיקם היא לתובע, על ידי שהנתבע לוקח אותם, מעכב אותם, משמיד אותם, מוסר אותם לאדם שלישי או שולל אותם מן התובע בדרך אחרת.

53. הגנה מיוחדת [תיקון: תשכ"ח]

בתובענה שהוגשה על גזל תהא הגנה לנתבע, אם קנה את המיטלטלין בתום-לב בהתאם לסעיף 34 לחוק המכר, תשכ"ח-1968.

55. החזרת הגזלה

בתובענה שהוגשה על גזל רשאי בית המשפט, לפי הנסיבות, לצוות על החזרת הגזלה, בנוסף על כל תרופה אחרת שנקבעה בפקודה זו או במקומה של תרופה כאמור.

סימן ז': הטעיה

56. תרמית

תרמית היא הצג כוזב של עובדה בידיעה שהיא כוזבת או באין אמונה באמיתותה או מתוך קלות ראש, כשלא איכפת למציג אם אמת היא או כזב, ובכוונה שהמוטעה על ידי ההיצג יפעל על פיו; ואולם אין להגיש תובענה על היצג כאמור, אלא אם היה מכוון להטעות את התובע, אף הטעה אותו, והתובע פעל על פיו וסבל על ידי כך נזק ממון.

סימן ח': נגישה

60. נגישה [תיקון: תשל"ב, תשל"ח]

נגישה היא פתיחתו או המשכתו של הליך נפל - למעשה, ובזדון, ובלי סיבה סבירה ומסתברת - של הליך נפל, נגד אדם, בפלילים או בפשיטת רגל או בפירוק, וההליך חיבל באשראי שלו או בשמו הטוב או סיכן את חירותו, ונסתיים לטובתו, אם היה ההליך עשוי להסתיים כך; אך לא תוגש תובענה נגד אדם על נגישה רק משום שמסר ידיעות לרשות מוסמכת שפתחה בהליכים.

סימן ט': גרם הפרת חוזה

62. גרם הפרת חוזה שלא כדין

(א) מי שבידועין ובלי צידוק מספיק גורם לאדם שיפר חוזה מחייב כדין שבינו לבין אדם שלישי הריהו עושה עוולה כלפי אותו אדם שלישי, אולם האדם השלישי לא יוכל להיפגע פיצויים בעד עוולה זו אלא אם סבל על ידי כך נזק ממון.
(ב) לענין סעיף זה, היחסים הנוצרים על ידי נישואין לא ייחשבו כחוזה, ושבייתה והשבתה לא ייחשבו כהפרת חוזה.

סימן י': הפרת חובה חקוקה

63. הפרת חובה חקוקה

(א) מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל חיקוק - למעט פקודה זו - והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאילו נתכוון החיקוק; ואולם אין האדם האחר זכאי בשל ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם החיקוק, לפי פירושו הנכון, התכוון להוציא תרופה זו.
(ב) לענין סעיף זה רואים חיקוק כאילו נעשה לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו הנכון הוא נועד לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם או להגנתם של בני-אדם בכלל או של בני-אדם מסוג או הגדר שעמם נמנה אותו פלוני.

פרק ד': אשם

64. גרם נזק באשם

"אשם" הוא מעשהו או מחדלו של אדם, שהם עוולה לפי פקודה זו, או שהם עוולה כשיש בצדם נזק, או שהם התרשלות שהזיקה לעצמו, ורואים אדם כמי שגרם לנזק באשמו, אם היה האשם הסיבה או אחת הסיבות לנזק; ואולם לא יראוהו כך אם נתקיימה אחת מאלה:
(1) הנזק נגרם על ידי מקרה טבעי בלתי רגיל, שאדם סביר לא יכול היה לראותו מראש ואי אפשר היה למנוע תוצאותיו אף בזהירות סבירה;
(2) אשמו של אדם אחר הוא שהיה הסיבה המכרעת לנזק;
(3) הוא ילד שלא מלאו לו שתיים עשרה שנה, והוא שניזוק, לאחר שהאדם שגרם לנזק הזמין אותו, או הרשה לו, לשהות בנכס, שבו או בקשר עמו אירע הנזק או להימצא כה קרוב לאותו נכס שבמהלכם הרגיל של הדברים היה עשוי להיפגע באשמו של אותו אדם.

65. התנהגות התובע

נתבע שגרם לנזק באשמו, אלא שהתנהגותו של התובע היא שהביאה לידי האשם, רשאי בית המשפט לפטור אותו מחבותו לפצות את התובע או להקטין את הפיצויים ככל שבית המשפט יראה לצודק.

66. התנהגות הנתבע

מקום שגם התובע גם הנתבע גרמו לנזק באשמים, אלא שהתנהגותו של הנתבע היא שהביאה לידי אשמו של התובע, רשאי בית המשפט להגדיל את הפיצויים שהנתבע היה חייב לשלם, אילולא הוראות סעיף 64, ובלבד שלא יעלו על הסכום שהיה חייב לשלם לולא גרם גם התובע לנזק באשמו.

68. אשם תורם

(א) סבל אדם נזק, מקצתו עקב אשמו שלו ומקצתו עקב אשמו של אחר, לא תיכשל תביעת פיצויים בעד הנזק מחמת אשמו של הניזוק, אלא שהפיצויים שייפרעו יופחתו בשיעור שבית המשפט ימצא לנכון ולצורך תוך התחשבות במידת אחריותו של התובע לנזק; אולם האמור בזה אין כוחו יפה להכשיל הגנה הנובעת מחוזה, ואם חל על התביעה חוזה או דין המגבילים את החבות, לא ייפרע התובע פיצויים למעלה מן הגבול שנקבע כאמור.
(ב) הופחתו הפיצויים לפי סעיף קטן (א), יקבע בית המשפט וירשום את סך כל הפיצויים שהתובע היה יכול להיפרע אילולא אשמו.
(ג) הוראות הסעיפים 83-111 יחולו כל אימת שנמצאו שנים או יותר חבים לפי סעיף קטן (א) על נזק שנגרם לאדם, או שהיו חבים אילו נתבעו לדין.

פרק ה': תרופות לעוולות

72. ציוויים

ציווי יכול שיהיה צו עשה או צו לא-תעשה, לשעה או לתמיד.

74. מקום שאין ליתן ציווי

בית המשפט לא יתן ציווי, אם הוא סבור שהפגיעה או הנזק שנגרמו לתובע הם קטנים וניתנים להערכה בכסף ולפיצוי מספיק בתשלום כסף, ומתן ציווי יהיה בו משום התעמרות בנתבע, אך רשאי הוא לפסוק פיצויים.

78. זכותם של תלויים לפיצויים

גרמה עוולה למותו של אדם, והיה אותו אדם, אילולא מת, זכאי אותה שעה לפיצויים לפי פקודה זו בעד חבלת גוף שגרמה לו העוולה - יהיו בן זוגו, הורו וילדו זכאים לפיצויים מן האדם האחראי לעוולה.

79. הזכאי להגיש תובענה

תובענה לפיצויים לפי סעיף 78 תוגש על ידי מבצע הצוואה, או מנהל העזבון, או היורשים של המת, לטובת בן-זוגו, הורו וילדו או לטובת אלה מהם שעודם בחיים; אם תוך ששה חדשים לאחר מות הנפגע לא הוגשה תובענה כאמור - כל מי שלטובתו אפשר היה להגיש רשאי להגיש בשם כולם או בשם מקצתם.

80. הפיצויים וחישובם

בתובענה לפי סעיף 78 יש למסור פרטים בדבר האנשים שלטובתם היא מוגשת ובדבר הפסד הממון שסבל כל אחד מהם עקב מות הנפגע, והפיצויים יינתנו בעד הפסד הממון שסבלו למעשה, או עתידים לסבול אותו למעשה, ובכלל זה הוצאות שהוציאו לקבורתו; לאחר שינוכו מסכום הפיצויים הוצאות-משפט שלא נגבו מהנתבע, יקבע בית המשפט בשעת שפיטה, את חלקו של כל אחד מן הזכאים בסכום הנוטר.

...

83. תביעה ושיפוי במעולים יחד

(א) סבל אדם נזק עקב עוולה - אין פסק הדין שניתן נגד מעוול החב על אותו נזק חוסם בעד הגשת תובענה נגד אדם אחר שאילו נתבע לדין היה חב על אותו נזק כמעוול יחד.
(ב) הוגשו בשל נזק אחד על ידי האדם שסבל אותו או לטובת עזבונו, בן זוגו, הורו או ילדו, תובענות אחדות נגד מעולים החבים על אותו נזק, אם כמעולים יחד ואם באופן אחר - סך כל הסכומים שאפשר להיפרע כפיצויים בפסקי הדין שיינתנו באותן תובענות לא יעלה על סכום הפיצויים שנפסק בפסק הדין שניתן ראשון ולא בוטל בערעור, או כפי ששונה בערעור, ובכל אחת מן התובענות, זולת זו שניתן בה פסק דין ראשון כאמור, לא יהיה התובע זכאי להוצאות, אלא אם סבור בית המשפט שהיה יסוד סביר להגיש את התובענה; היה פסק הדין הראשון נגד מעביד כמשמעותו בסעיף 82 ובנסיבות המפורטות בו, יבוא לענין סעיף קטן זה במקום סכום הפיצויים שבפסק הדין הראשון הסכום שהיו פוסקים אילולא סעיף 82.

84. שיפוי בין מעולים

(א) כל מעוול החב על הנזק רשאי להיפרע דמי השתתפות מכל מעוול אחר החב, או שאילו נתבע היה חב, על אותו נזק, אם כמעוול יחד ואם באופן אחר, אלא ששום אדם לא יהא זכאי להיפרע דמי השתתפות לפי סעיף קטן זה ממי שזכאי לשיפוי ממנו בשל החבות שבגללה נתבעת ההשתתפות.
(ב) בהליכים על השתתפות לפי סעיף זה יהיו דמי ההשתתפות בסכום שיקבע בית המשפט על פי הצדק והיושר בהתחשב עם מידת אחריותו של האדם לנזק; בית המשפט מוסמך לפטור אדם מחובת השתתפות או להורות שהשתתפותו של אדם תהא כדי שיפוי מלא.

86. סכום ביטוח לא יובא בחשבון פיצויים

עשה שבאים לשום פיצויים המשתלמים בשל עוולה, לא יובא בחשבון כל סכום ששולם או שמגיע לרגל אותה עוולה על פי חוזה ביטוח.

88. עוולה שהיא גם עבירה

היו העובדות שעליהן מתבססת תובענה על עוולה מהוות עבירה פלילית, לא ישמש הדבר מחסום בפני התובענה, אך אם ראה בית המשפט הדין בתובענה בכל שלב של ההליכים שהעובדות מהוות, או עשויות להוות, פשע, יעכב בית המשפט את המשך ההליכים עד שייוכח שהעובדות נמסרו לידעת המשטרה או שהן ידועות לה.

89. תחילת התיישנות

לענין תקופת התיישנות בתובענות על עוולות - "היום שנולדה עילת התובענה" הוא אחד מאלה:
(1) מיום שעילת התובענה היא מעשה או מחדל - היום שבו אירע אותו מעשה או מחדל; היה המעשה או המחדל נמשך והולך - היום שבו חדל;

(2) מקום שעילת התובענה היא נזק שנגרם על ידי מעשה או מחדל - היום שבו אירע אותו נזק; לא נתגלה הנזק ביום שאירע - היום שבו נתגלה הנזק, אלא שבמקרה אחרון זה תתיישן התובענה אם לא הוגשה תוך עשר שנים מיום אירוע הנזק.

חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ס-1980

1. הגדרות

בחוק זה -

- "יצרן" - אדם העוסק למטרות מסחריות בייצור מוצרים או בהרכבתם, לרבות -
- (1) המציג עצמו כיצרן של מוצר במתן שמו או סימנו המסחרי או בכל דרך אחרת;
 - (2) יבואן שייבא לישראל למטרות מסחריות מוצר שיוצר בחוץ לארץ;
 - (3) ספק של מוצר שהיצרן שלו בארץ או היבואן שלו אינם ניתנים לזיהוי על פניו;
- "ייצור" - יפורש בהתאם להגדרת "יצרן";
- "מוצר" - לרבות רכיב ואריזה של מוצר, מוצר המחובר למקרקעין, ובנין;
- "נזק גוף" - מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי.

2. אחריות היצרן

- (א) יצרן חייב לפצות את מי שנגרם לו נזק גוף כתוצאה מפגם במוצר שייצר (להלן - הנפגע), ואין נפקא מינה אם היה או לא היה אשם מצד היצרן.
- (ב) נגרם הנזק על ידי רכיב פגום, יהיו אחראים הן יצרן המוצר והן יצרן הרכיב.
- (ג) מוצר שהיצרן שלו בארץ או היבואן שלו אינם ניתנים לזיהוי על פניו יהיה הספק שלו פטור מאחריות לפי חוק זה אם מסר לנפגע, תוך זמן סביר לאחר דרישתו, פרטים שלפיהם ניתן לאתר את שם היצרן, היבואן או ספק שממנו קנה את המוצר, ואת המען המלא של מקום עסקם.

3. מוצר פגום

- (א) מוצר הוא פגום ככל אחת מאלה:
- (1) מחמת ליקוי בו הוא עלול לגרום נזק גוף;
 - (2) בנסיבות הענין נדרשות אזהרות או הוראות טיפול ושימוש מטעמי בטיחות והן לא ניתנו או שאינן מתאימות בהתחשב בסכנה הכרוכה במוצר.
- (ב) חזקה שהמוצר היה פגום אם נסיבות המקרה מתיישבות יותר עם המסקנה שהיה פגום מאשר עם המסקנה שהיה תקין.

4. הגנות

- (א) בתובענה לפי חוק זה לא תהא ליצרן הגנה אלא באחת מאלה:
- (1) הפגם שגרם לנזק נוצר אחרי שהמוצר יצא משליטתו; הוכיח היצרן שהמוצר המסויים עבר בדיקות בטיחות סבירות לפני שיצא משליטתו, חזקה שהנזק נגרם לנפגע על ידי פגם שנוצר לאחר מכן;
 - (2) לפי רמת ההתפתחות המדעית והטכנולוגית שהיתה בעת שהמוצר יצא משליטתו, לא יכול היה היצרן לדעת שמבחינת התכנון לא עמד המוצר ברמת הבטיחות הסבירה;
 - (3) המוצר יצא משליטת היצרן שלא מרצונו, והוא נקט באמצעים סבירים למניעת יציאתו משליטתו, ולהזהרת הציבור הנוגע בדבר מפני הסיכון הכרוך במוצר;
 - (4) הנפגע ידע על הפגם במוצר ועל הסיכון הכרוך בו, וחשף עצמו מרצון לסיכון זה.
- (ב) לא תהיה זו הגנה ליצרן שהתרשלות הנפגע תרמה לגרימת הנזק, אולם אם נהג הנפגע בהתרשלות חמורה, רשאי בית המשפט להפחית את סכום הפיצויים בהתחשב במידת התרשלותו.
- (ג) היה הנפגע למטה מגיל 12 -
- (1) לא תחול ההגנה האמורה בסעיף קטן (א) (4);
 - (2) לא יפחית בית משפט פיצויים לפי סעיף קטן (ב).

5. פיצויים

- (א) בחישוב הפיצויים לפי חוק זה בשל אבדן השתכרות ואבדן כושר השתכרות לא תובא בחשבון הכנסה העולה על שילוש השכר הממוצע במשק לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ערב קביעת הפיצויים; היו הפיצויים פטורים ממס הכנסה, יחושבו הפסדי הנפגע לענין פיצויים אלה לפי הכנסתו לאחר ניכוי מס הכנסה החל עליה בעת קביעתם, ובלבד שההפחתה בשל ניכוי המס כאמור לא תעלה על 25 אחוזים מן ההכנסה שלפיה חושבו פיצויים אלה.
- (ב) פיצויים לפי חוק זה בשל נזק שאינו נזק ממון לא יעלו על חמישים אלף שקלים; שר המשפטים רשאי, בהתייעצות עם שר האוצר ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, להגדיל את הסכום האמור; הסכום יהיה צמוד למדד המחירים לצרכן מיום קבלת חוק זה בכנסת או מיום הגדלת הסכום, לפי הענין.

6. התיישנות

- (א) תקופת התיישנות של תביעה לפי חוק זה תהא שלוש שנים.
- (ב) לא תוגש תובענה לפי חוק זה אלא תוך עשר שנים מתום השנה שבה יצא המוצר משליטת היצרן.

7. התניה

המתנה על אחריות לפי חוק זה, תנאו בטל; אין בהוראה זו כדי לגרוע מזכות היצרן לשיפוי מאחר, ובלבד שלא ישפה עצמו ממי שהמוצר הגיע לרשותו לצרכים אישיים, משפחתיים או ביתיים.

8. תחולת פקודת הנזיקין

לכל ענין שאין לגביו הוראה מיוחדת בחוק זה יחולו על גרימת נזק על ידי מוצר פגום הוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש] 2, בשינויים המחוייבים.

9. סייג לתחולה

- (א) חוק זה לא יחול על -
- (1) בהמות, עופות ודגים חיים;
 - (2) תוצרת חקלאית אחרת שאינה מעובדת; לענין זה, ניקוי, בירור, הבחלה, אריזה, החסנה וקירור לא ייחשבו כעיבוד.
- (ב) חוק זה לא יחול על נזק שנגרם מחוץ לישראל.

10. שמירת דינים

חוק זה אינו בא לגרוע מזכויות לפי פקודת הנוזיקין [נוסח חדש] או לפי כל דין אחר.

חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965

פרק א': פרשנות

לשון הרע מהי

1. לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול –
 - (1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרם לשנאה, לבוז או ללעג מצדם ;
 - (2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו ;
 - (3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו ;
 - (4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או מוגבלותו ;
- בסעיף זה "אדם" – יחיד או תאגיד ;
"מוגבלות" – לקות פיסית, נפשית או שכלית, לרבות קוגניטיבית, קבועה או זמנית.

פיצוי ללא הוכחת נזק

- 7א. (א) הורשע אדם בעבירה לפי חוק זה, רשאי בית המשפט לחייבו לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, ללא הוכחת נזק ; חיוב בפיצוי לפי סעיף קטן זה, הוא כפסק דין של אותו בית משפט, שניתן בתובענה אזרחית של הזכאי נגד החייב בו.
- (ב) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, ללא הוכחת נזק.
- (ג) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה, שבו הוכח כי לשון הרע פורסמה בכוונה לפגוע, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע, פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום כאמור בסעיף קטן (ב), ללא הוכחת נזק.
- (ד) לא יקבל אדם פיצוי ללא הוכחת נזק, לפי סעיף זה, בשל אותה לשון הרע, יותר מפעם אחת.
- (ה) הסכומים האמורים בסעיף זה יעודכנו ב- 16 בכל חודש, בהתאם לשיעור עליית המדד החדש לעומת המדד הבסיסי ; לענין סעיף קטן זה –
 - "מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ;
 - "המדד החדש" – מדד החודש שקדם לחודש העדכון ;
 - "המדד הבסיסי" – מדד חודש ספטמבר 1998.

חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975

פרק א': פרשנות

1. הגדרות [תיקון: תשמ"ג, תשמ"ה(2), תשנ"א, תשנ"ה, תשנ"ח, תשנ"ח(2)]

בחוק זה –

"תאונת דרכים" – מאורע שבו נגרם לאדם נזק גוף עקב שימוש ברכב מנועי למטרות תחבורה ; יראו כתאונת דרכים גם מאורע שאירע עקב התפוצצות או התלקחות של הרכב, שנגרמו בשל רכיב של הרכב או בשל חומר אחר שהם חיוניים לכושר נסיעתו, אף אם אירעו על-ידי גורם שמחוץ לרכב, וכן מאורע שנגרם עקב פגיעה ברכב שחנה במקום שאסור לחנות בו או מאורע שנגרם עקב ניצול הכוח המיכני של הרכב, ובלבד שבעת השימוש כאמור לא שינה הרכב את ייעודו המקורי ; ואולם לא יראו כתאונת דרכים מאורע שאירע כתוצאה ממעשה שנעשה במתכוון כדי לגרום נזק לגופו או לרכושו של אותו אדם, והנזק נגרם על ידי המעשה עצמו ולא על ידי השפעתו של המעשה על השימוש ברכב המנועי ;

"נזק גוף" – מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי לרבות פגיעה בהתקן הדרוש לתפקוד אחד מאברי הגוף שהיה מחובר לגוף הנפגע בעת אירוע תאונת הדרכים ;

"שימוש ברכב מנועי" – נסיעה ברכב, כניסה לתוכו או ירידה ממנו, החנייתו, דחיפתו או גרירתו, טיפול-דרך או תיקון-דרך ברכב, שנעשה בידי המשתמש בו או בידי אדם אחר שלא במסגרת עבודתו, לרבות הידרדרות או התהפכות של הרכב או התנתקות או נפילה של חלק מהרכב או מטענו תוך כדי נסיעה וכן הינתקות או נפילה כאמור מרכב עומד או חונה, שלא תוך כדי טיפולו של אדם ברכב במסגרת עבודתו ולמעט טעינתו של מטען או פריקתו, כשהרכב עומד ;

"נפגע" – אדם שנגרם לו נזק גוף בתאונת דרכים, למעט אם נגרם מפגיעת איבה כמשמעותה בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970 ;

"פקודת הביטוח" – פקודת ביטוח רכב מנועי (סיכוני צד שלישי) [נוסח חדש], תש"ל-1970 ; 2

"מבטח" – כמשמעו בפקודת הביטוח, לרבות מי שפטור מחובת ביטוח לפי סעיפים 4 עד 6 לפקודת הביטוח ;

"רכב מנועי" או "רכב" – רכב הנע בכוח מיכני על פני הקרקע ועיקר ייעודו לשמש לתחבורה יבשתית, לרבות רכבת, טרקטור, מכונה ניידת הכשירה לנוע בכוח מיכני בכביש ורכב נגרר או נתמך על ידי רכב מנועי, ולמעט כסא גלגלים, עגלת נכים ומדרגות נעות.

"ישראלי" – אדם הרשום במרשם האוכלוסין המתנהל לפי חוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965, וכן מי שבדיו אשרה לישיבת ארעי לפי חוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952 ;

"האזור", "ההסכם", "שטחי האחריות הפלסטינית", "מבטח מהאזור" ו" מבטח משטחי האחריות האזרחית הפלסטינית" – כהגדרתם בפקודת הביטוח.

"האזורים" - כמשמעותם בחוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה-1995;

פרק ב: אחריות

סימן א': פיצויים על נזקי גוף [תיקון: תשמ"ט(2)]

2. אחריות נוהג ברכב [תיקון: תשנ"ה(2), תשנ"ה(3), תשנ"ח, תשנ"ח(2)]

(א) המשתמש ברכב מנועי (להלן - הנוהג) חייב לפצות את הנפגע על נזק גוף שנגרם לו בתאונת דרכים שבה מעורב הרכב.

(1א) הנוהג ברכב ישראלי חייב לפצות נפגע שהוא ישראלי או תייר חוץ על נזק גוף שנגרם לו בתאונת דרכים שבה מעורב הרכב אף אם התאונה אירעה באזור או בשטחי האחריות האזרחית הפלסטינית או באזורים ויראו את התאונה כאילו אירעה בישראל;

לענין סעיף זה -

"תייר חוץ" - במשמעותו בחוק שרותי תיירות, התשל"ו-1976 למעט תושב האזור או תושב שטחי האחריות האזרחית הפלסטינית ובלבד שהוא נפגע במהלך סיור כמשמעותו בחוק האמור.;

"רכב ישראלי" - רכב הרשום בישראל או החייב ברישום בישראל לפי כל דין, או רכב שאינו חייב ברישום שבעליו הוא ישראלי.

(ב) היה השימוש ברכב על פי התר מאת בעל הרכב או המחזיק בו, תחול האחריות גם על מי שהתיר את השימוש.

(ג) האחריות היא מוחלטת ומלאה, ואין נפקא מינה אם היה או לא היה אשם מצד הנוהג ואם היה או לא היה אשם או אשם תורם של אחרים.

3. תאונה שבה מעורבים מספר כלי רכב [תיקון: תשמ"ה]

(א) בתאונת דרכים שבה היו מעורבים מספר כלי רכב, תחול על כל נוהג האחריות לנזקי הגוף של מי שנסע בכלי הרכב שלו.

(ב) נפגע אדם מחוץ לכלי הרכב בתאונת דרכים שבה היו מעורבים מספר כלי רכב, יהיו הנוהגים חייבים כלפיו יחד ולחוד; בינם לבין עצמם ישאו בנטל החיוב בחלקים שווים. לענין חלוקת החבות בין הנוהגים לפי סעיף קטן זה, רואים כלי רכב כמעורב בתאונת דרכים אם בעת התאונה היה מגע בינו לבין כלי רכב אחר או בינו לבין הנפגע.

4. תרופה על נזק גוף [תיקון: תשל"ח, תשמ"ה, תשמ"ט(2)]

(א) על זכותו של נפגע לפיצוי על נזק גוף יחולו הוראות סעיפים 19 עד 22, 76 עד 88, 83 ו-89 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן - פקודת הנזיקין), ואולם -

(1) בחישוב הפיצויים בשל אבדן השתכרות ואבדן כושר השתכרות לא תובא בחשבון הכנסה העולה על שילוש השכר הממוצע במשק (להלן - הכנסה מרבית); היה שיעור אבדן השתכרותו ואבדן כושר השתכרותו של הנפגע פחות ממאה אחוזים, תופחת גם ההכנסה המרבית שתובא בחשבון בחישוב הפיצויים, בשיעור שבו פחת ממאה אחוזים; לענין פסקה זו "השכר הממוצע במשק" - השכר הממוצע במשק לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה או השכר הממוצע כמשמעותו בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח-1968, כפי שהם ערב קביעת הפיצוי, הכל לפי הגבוה יותר.

...

(ג) בית המשפט רשאי ליתן פסק דין על דרך הפשרה לענין זכותו של נפגע לפיצוי לפי חוק זה, אם בעלי הדין הסכימו לתת לבית המשפט סמכות כאמור; פסק הדין יהיה ניתן לערעור ככל פסק דין אחר.

סימן ב': תשלומים תכופים [תיקון: תשמ"ט(2)]

5. תשלום תכוף [תיקון: תשמ"ט(2), תשנ"ה]

(א) בפרק זה -

"תלויים" - מי שזכאי לפיצויים לפי סעיף 78 לפקודת הנזיקין.

"דרישה" - כפי שנקבע בתקנות.

(ב) מי שחייב בפיצויים לפי חוק זה ישלם, כחלק מהם, לנפגע או למי מהתלויים בו, תוך 60 ימים מקבלת דרישתו בכתב -

(1) הוצאות שהוציא הנפגע לצרכי ריפוי, לרבות הוצאות אישפוז בבית חולים;

(2) תשלומים חדשיים שיהיה בהם כדי לספק, עד להחלטה הסופית בענין הפיצויים, את צרכי ריפוי של הנפגע וסיעודו ואת צרכי מחייתו ומחיית בני משפחתו שפרנסתם עליו או את צרכי מחייתם של התלויים בו, לפי הענין; התשלומים לצרכי מחיה ייקבעו תוך התחשבות בהכנסתו של הנפגע עובר לתאונת הדרכים, ובלבד שאם הכנסתו עלתה על ההכנסה המרבית תילקח בחשבון ההכנסה המרבית בלבד.

(ג) הוראות סעיף זה יחולו גם על מבטח שביטח חבות לפי חוק זה, לרבות ביטוח כאמור בסעיף 3(א)(2) ובסעיף 3(ד) לפקודת הביטוח.

(ד) תשלום לפי פסקאות (1) או (2) של סעיף קטן (ב) ייקרא להלן "תשלום תכוף".

5א. בקשה לתשלום תכוף לבית המשפט [תיקון: תשמ"ט(2)]

(א) עברו 60 ימים מיום שהוגשה לחייב דרישה לתשלום לפי סעיף 5 והדורש לא קיבלו, רשאי הוא להגיש לבית המשפט בקשה לתשלום תכוף, אף בנפרד מהתביעה ליתר הפיצויים בשל אותה תאונת דרכים (להלן - התביעה העיקרית).

...

5ה. סייגים לענין בקשה [תיקון: תשמ"ט(2)]

(א) נתן בית המשפט החלטה בבקשה לתשלום תכוף, לא ייזקק לבקשה נוספת לתשלום תכוף או לבקשה בדבר שינויה של החלטה הקודמת, אלא אם כן עברו ששה חדשים מיום שניתנה החלטה הקודמת והנסיבות השתנו במידה המצדיקה מתן החלטה חדשה; בקשה להחלטה נוספת או בקשה לשינוי החלטה קודמת שיש להגישה לבית משפט שלום תוגש לאותו בית משפט שבו הוגשה הבקשה הקודמת.

(ב) לא יפסוק בית המשפט תשלום תכוף בעד תקופה העולה על שנתיים מיום קרות תאונת הדרכים שבגינה הוגשה הבקשה לתשלום תכוף.

(ג) בית המשפט רשאי, מטעמים שיירשמו, לשנות את התקופות הקבועות בסעיפים קטנים (א) ו-(ב).

...

סימן ג': שונות [תשמ"ט(2)]

6. תשלומים עיתיים

שר המשפטים רשאי, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, לקבוע בתקנות -

(1) סמכות בית המשפט לפסוק, שהפיצויים בשל הפסד כושר השתכרות והוצאות מתמשכות, כולם או מקצתם, ישולמו בתשלומים עיתיים שיהיו צמודים למדד המחירים לצרכן;

(2) מקרים שבהם רשאי הנפגע לבקש הגדלת התשלומים שנפסקו;

(3) זכותם של תלויים בנפגע שנפטר לאחר שנפסקו לו תשלומים עיתיים.

6א. מומחה רפואי [תיקון: תשמ"ה]

(א) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, הוראות בדבר מינוי מומחה אשר יחוה דעתו בענין הנכות הרפואית של נפגע, או בכל נושא רפואי אחר, לרבות דרכי שיקומו של הנפגע, ובדבר סמכויותיו וחובותיו של המומחה.

(ב) מונה מומחה כאמור בסעיף קטן (א), יחולו הוראות אלה:

(1) בעלי דין יהיו רשאים להזמין את המומחה לבית-המשפט לחקירה, אולם לא יהיו רשאים להביא עדות נוספת של מומחה לענין הנדון אלא ברשות בית משפט מטעמים מיוחדים שיירשמו;

(2) כל צד יהיה רשאי להפנות אל המומחה, בכתב, שאלות הבהרה לחוות הדעת שנתן;

(3) בית המשפט יקבע את שכרו של המומחה, והוא ישולם בידי בעלי הדין או אחד מהם, כפי שורה בית המשפט.

...

7. הגבלת זכאותם של נפגעים [תיקון: תשמ"ט(2)]

נפגעים אלה אינם זכאים לפיצויים לפי חוק זה:

(1) מי שגרם לתאונה במתכוון;

(2) מי שנהג ברכב תוך הפרת החוק לתיקון דיני העונשין (שימוש ברכב ללא רשות), תשכ"ד-1964, 5, וכן מי שהיה מצוי ברכב בודעו שנוהגים בו כאמור;

(3) מי שנהג ברכב כשאינו רשיון לנהוג בו למעט רשיון שפגע מחמת אי תשלום אגרה;

(4) מי שהרכב שימש לו, או סייע בידו, לביצוע פשע.

(5) מי שנהג ברכב ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח, או כשהביטוח שהיה לו לא כיסה את שימושו ברכב;

(6) בעל הרכב או המחזיק בו, שהתיר לאחר לנהוג ברכב כשאינו רשיון לפי פקודת הביטוח או כשהביטוח שיש לו אינו מכסה את החבות הנדונה ושנפגע בתאונת דרכים שאירעה באותה נהיגה, בין בהיותו ברכב ובין מחוצה לו.

7א. זכאותו של נוהג בהיתר לתבוע פיצויים [תיקון: תשמ"ט(2)]

על אף האמור בסעיף 7(5), מי שנפגע כשנהג ברכב בהיתר מאת בעליו או מאת המחזיק בו, ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח, או כשהביטוח אינו מכסה את שימוש ברכב, והוא לא ידע על כך ובנסיבות הענין גם לא היה סביר שיידע, יהא זכאי לתבוע פיצויים מן הקרן כפי שזכאי לכך נפגע לפי סעיף 12(ב).

זכאותם של תלויים לתבוע פיצויים [תיקון: תשמ"ט(2)]

תלויים בנפגע יהיו זכאים לתבוע פיצויים לפי חוק זה גם אם הנפגע עצמו לא היה זכאי לכך לפי סעיף 7, ואם היו תלויים במי שנפגע כשנהג ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח או כשהביטוח אינו מכסה את החבות הנדונה, יהיו זכאים לתבוע כאמור מן הקרן.

8. ייחוד העילה [תיקון: תשמ"ט, תשנ"ה]

(א) מי שתאונת דרכים מקנה לו עילת תביעה על פי חוק זה, לרבות תביעה על פי ביטוח כאמור בסעיף 3(א)2 ובסעיף 3(ד) לפקודת הביטוח, לא תהיה לו עילת תביעה על פי פקודת הנזיקין בשל נזק גוף, זולת אם נפגע בתאונה שנגרמה על ידי אדם אחר במתכוון.
...
(ג) אין בהוראת סעיף קטן (א) כדי לגרוע מתביעה על פי פקודת הנזיקין של מי שאין לו עילת תביעה על פי חוק זה.

9. זכות חזרה [תיקון: תשמ"ט(2)]

(א) מי ששילם פיצויים המגיעים לפי חוק זה לא תהא לו זכות חזרה על אדם אחר החייב בפיצויים לפי חוק זה זולת הזכות לחזור על אחד מאלה:

(1) מי שאינו זכאי לפיצויים כאמור בסעיף 7;

(2) מי שאין לו ביטוח לפי פקודת הביטוח או שהביטוח שיש לו אינו מכסה את החבות הנדונה, למעט מי שהיה לו ביטוח שנתי שתקפו פג תוך 30 יום לפני התאונה.

(3) בעל הרכב או המחזיק בו כאמור בסעיף 7א.

(ב) חבותו של מי שחוזרים עליו לפי סעיף קטן (א), תהיה לפי פקודת הנזיקין.

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לפגוע בזכות החזרה של מעורבים בתאונה לפי סעיף 3 (ב) בינם לבין עצמם.

פרק ג': קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים

10. הקמת הקרן [תיקון: תשמ"ט(2)]

מוקמת בזה קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים.

...

11. תפקיד הקרן [תיקון: תשמ"ט, תשנ"ג, תשנ"ה(2), תשנ"ה(3), תשנ"ח, תשנ"ח(2)]

(א) תפקידה של הקרן היא לפצות נפגע הזכאי לפיצויים לפי חוק זה ואין בידו לתבוע פיצויים מאת מבטח מחמת אחת מאלה:

(1) הנהוג האחראי לפיצויים אינו ידוע;

(2) אין לנוהג ביטוח לפי פקודת הביטוח או שהביטוח שיש לו אינו מכסה את החבות הנדונה; הוראה זו לא תחול לגבי נפגע שאינו ישראלי אשר נהג ברכב המכוסה בכרטיס ביטוח רכב בין-לאומי לפי הוראות פקודת הביטוח.

(2א) למבטח מונה מנהל מורשה לפי סעיף 68(א)3 לחוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א-1981 (להלן - מנהל מורשה), בהוראת המפקח על הביטוח, כמשמעו בחוק האמור, בשל כך שהמבטח אינו יכול לקיים התחייבויותיו, ושר האוצר, לפי המלצת המפקח על הביטוח, אישר כי מן הראוי שהקרן תפעל לפי סעיף זה;

(3) המבטח נמצא בפירוק.

...

(ב) במקרים המנויים בסעיף קטן (א) זכאי הנפגע לקבל פיצויים מהקרן כשם שהיה זכאי לקבל ממבטח וכן חייבת הקרן לשלם לבית החולים את הוצאות הטיפול בנפגע כשם שמבטח חייב לשלמן לפי סעיף 28 לפקודת הביטוח.

...

22. אחריות המדינה ושלוחיה [תיקון: תשמ"ט]

(א) בכפוף לאמור בסעיף קטן (ב), דין המדינה לענין אחריות לפי חוק זה כדין כל אדם.

(ב) בנסיבות שבהן אין המדינה אחראית בנזיקים לפי אחד הסעיפים 5 עד 7 לחוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה), התשי"ב-1952, היא תהא פטורה מאחריות גם לפי חוק זה או לפי פקודת הביטוח, והוא הדין במי שפטור מאחריות בנזיקים לפי סעיף 7 לחוק האמור.

...

חוק העונשין, תשל"ז-1977
=====

סימן ו': פיצויים והוצאות

77. פיצוי [תיקון: תש"ם, תשמ"ב, תשמ"ח, תשנ"ג, ק"ת תשנ"ו, תשס"ג]

(א) הורשע אדם, רשאי בית המשפט לחייבו, בשל כל אחת מן העבירות שהורשע בהן, לשלם לאדם שניזוק על ידי העבירה סכום שלא יעלה על 244,000 שקלים חדשים לפיצוי הנזק או הסבל שנגרם לו.

(ב) קביעת הפיצויים לפי סעיף זה תהא לפי ערך הנזק או הסבל שנגרמו, ביום ביצוע העבירה או ביום מתן ההחלטה על הפיצויים, הכל לפי הגדול יותר.

(ג) לענין גביה, דין פיצויים לפי סעיף זה כדין קנס; סכום ששולם או נגבה על חשבון קנס שיש בצדו חובת פיצויים, ייזקף תחילה על חשבון הפיצויים.

78. חיוב בפיצוי דינו כפסק דין [תיקון: תשמ"ח]

חיוב בפיצוי לפי סעיף 77 הוא, לענין ערעור הנאשם עליו, כפסק דין של אותו בית משפט שניתן בתובענה אזרחית של הזכאי נגד החייב בו; בערעור על פסק הדין שהביא לידי החיוב בפיצוי מותר לכלול גם ערעור על החיוב.

פקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971
=====

42א. קבילות פסק דין [תיקון: תשל"ג]

(א) הממצאים והמסקנות של פסק דין חלוט במשפט פלילי, המרשיע את הנאשם, יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם אם המורשע או חליפו או מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע, ובכלל זה מי שחב בחובו הפסוק, הוא בעל דין במשפט האזרחי.

חוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984
=====

77. סמכות אזרחית נגרת

(א) הורשע אדם בבית משפט שלום או בבית משפט מחוזי והוגשה נגדו - ונגדו בלבד - תביעה אזרחית בשל העובדות המהוות את העבירה שבה הורשע, מוסמך השופט או המותב שהרשיעו, לאחר שפסק הדין בפלילים הפך לחלוט, לדון בתביעה האזרחית, אם ביקש זאת מגיש התביעה; לענין זה מוסמך בית משפט מחוזי לדון גם אם התביעה לפי שוויה היא בתחום סמכותו של בית משפט שלום.
(ב) שר המשפטים יקבע בתקנות את סדרי הדין בתביעה האזרחית, לרבות הוראות בדבר המועד והדרך להגשת התביעה וההליכים בערעור.

חוק החוזים (כלק כללי), התשל"ג-1973
=====

תחולה

61. (ב) הוראות חוק זה יחולו, ככל שהדבר מתאים לענין בשינויים המחוייבים, גם על פעולות משפטיות שאינן בבחינת חוזה ועל חיובים שאינם נובעים מחוזה.

חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996
=====

פרק א': מטרת החוק

1. מטרת החוק

חוק זה מטרתו לקבוע את זכויות האדם המבקש טיפול רפואי או המקבל טיפול רפואי ולהגן על כבודו ועל פרטיותו.

פרק ב': פרשנות

2. הגדרות (תיקון תשס"ט)

בחוק זה -

"בית חולים" - כמשמעותו בסעיף 24 לפקודת בריאות העם, 1940;

"ועדת אתיקה" - ועדה שהוקמה לפי סעיף 24;

"חדר מיון" - מקום המיועד למתן טיפול רפואי דחוף המאויש על ידי רופא אחד לפחות, ושהמנהל הכללי הכיר בו בחדר מיון לענין חוק זה;

"טיפול רפואי" - לרבות פעולות איבחון רפואי, טיפול רפואי מונע, טיפול פסיכולוגי או טיפול סיעודי;

"מוסד רפואי" - בית חולים או מרפאה;

"מטופל" - חולה וכל המבקש או המקבל טיפול רפואי;

"מטפל" - רופא, רופא שיניים, סטז'ר, אח או אחות, מיילדת, פסיכולוג, מרפא בעיסוק, פיזיותרפיסט, קלינאי תקשורת, תזונאי-דיאטן, וכן

כל בעל מקצוע שהכיר בו המנהל הכללי, בהודעה ברשומות, כמטפל בשירותי הבריאות;

"מידע רפואי" - מידע המתייחס באופן ישיר למצב בריאותו הגופני או הנפשי של מטופל או לטיפול הרפואי בו;

"מייילדת - מי שמורשית לעסוק ביילוד לפי פקודת המיילדות ;
"המנהל הכללי - המנהל הכללי של משרד הבריאות ;
"מנהל מוסד רפואי - לרבות ממלא מקומו ;
"מצב חירום רפואי - נסיבות שבהן אדם מצוי בסכנה מיידית לחייו או קיימת סכנה מיידית כי תיגרם לאדם נכות חמורה בלתי הפיכה, אם לא יינתן לו טיפול רפואי דחוף ;
"מרפא בעיסוק ", "פיזיותרפיסט", "קלינאי תקשורת", "תזונאי-דיאטן - כהגדרתם בחוק הסדרת העיסוק במקצועות הבריאות, התשס"ח-2008 ;
"מרפאה - כמשמעותה בסעיף 34 לפקודת בריאות העם, 1940, שבה ניתן טיפול רפואי בידי חמישה מטפלים לפחות ;
"סטז'ר - כמשמעותו בפרק ב'1 לפקודה הרופאים (נוסח חדש), התשל"ז-1976 ;
"סכנה חמורה - נסיבות שבהן אדם מצוי בסכנה לחייו או קיימת סכנה כי תיגרם לאדם נכות חמורה בלתי הפיכה, אם לא יינתן לו טיפול רפואי ;
"עובד סוציאלי - כמשמעותו בחוק העובדים הסוציאליים, התשנ"ו-1996 ;
"פסיכולוג - מי שרשום בפנקס הפסיכולוגים לפי חוק הפסיכולוגים, התשל"ז-1977 ;
"קופת חולים - כמשמעותה בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994 ;
"רופא - מי שמורשה לעסוק ברפואה לפי פקודת הרופאים (נוסח חדש), התשל"ז-1976 ;
"רופא שיניים - מי שמורשה לעסוק ברפואת שיניים, לפי פקודת רופאי השיניים (נוסח חדש), התשל"ט-1979 ;
"רשומה רפואית - מידע לפי סעיף 17 המתועד בדרך של רישום או צילום, או בכל דרך אחרת, לרבות התיק הרפואי של המטופל שבו מצויים מסמכים רפואיים על אודותיו ;
"השר - שר הבריאות .

פרק ג': הזכות לטיפול רפואי

3. הזכות לטיפול רפואי

(א) כל הנזקק לטיפול רפואי זכאי לקבלו בהתאם לכל דין ובהתאם לתנאים ולהסדרים הנוהגים, מעת לעת, במערכת הבריאות בישראל.
(ב) במצב חירום רפואי זכאי אדם לקבל טיפול רפואי דחוף ללא התניה.

4. איסור הפליה

מטפל או מוסד רפואי לא יפלו בין מטופל למטופל מטעמי דת, גזע, מין, לאום, ארץ מוצא או מטעם אחר כיוצא באלה.

5. טיפול רפואי נאות

מטופל זכאי לקבל טיפול רפואי נאות, הן מבחינת הרמה המקצועית והאיכות הרפואית, והן מבחינת יחסי האנוש.

6. מידע בדבר זהות המטפל

(א) מטופל זכאי למידע בדבר זהותו ותפקידו של כל אדם שמטפל בו.
(ב) המנהל הכללי יקבע הוראות בדבר דרכי הזיהוי של מטפל ושל עובד מוסד רפואי.

7. דעה נוספת

מטופל זכאי להשיג מיוזמתו דעה נוספת לענין הטיפול בו; המטפל והמוסד הרפואי יסייעו למטופל בכל הדרוש למימוש זכות זו.

8. הבטחת המשך טיפול נאות

עבר מטופל ממטפל אחד לאחר או ממוסד רפואי אחד לאחר, יהיה המטופל זכאי, לפי בקשתו, לשיתוף פעולה של המטפלים והמוסדות הרפואיים הקשורים לטיפול הרפואי בו, לשם הבטחת המשך הנאות של הטיפול.

9. קבלת מבקרים

מטופל המאושפז במוסד רפואי רשאי לקבל מבקרים בזמנים ועל פי הסדרים שקבע מנהל המוסד הרפואי.

10. שמירה על כבודו ופרטיותו של המטופל

(א) מטפל, כל מי שעובד בביקוחו של המטפל וכן כל עובד אחר של המוסד הרפואי ישמרו על כבודו ועל פרטיותו של המטופל בכל שלבי הטיפול הרפואי.
(ב) מנהל מוסד רפואי יקבע הוראות בדבר שמירה על כבודו ועל פרטיותו של המטופל הנמצא במוסד הרפואי.

11. טיפול רפואי במצב חירום רפואי או סכנה חמורה

(א)בנסיבות שיש בהן לכאורה מצב חירום רפואי או סכנה חמורה, והתבקש מטפל או מוסד רפואי לתת טיפול רפואי לאדם, יבדוק אותו המטפל ויטפל בו ככל יכולתו.

(ב) לא היתה למטפל או למוסד הרפואי היכולת לטפל במטופל, יפנו אותו במידת יכולתם, למקום שבו יוכל המטופל לקבל את הטיפול המתאים.

(ג) מנהל מוסד רפואי יקבע סידורים מתאימים לביצוע הוראות סעיף זה.

12. בדיקה רפואית בחדר מיון

(א) פנה מטופל לחדר מיון זכאי הוא לבדיקה רפואית בידי רופא.

(ב) מצא הרופא הבדק כי המטופל זקוק לטיפול רפואי שאינו סובל דיחוי, יתן לו את הטיפול הרפואי; ואולם, אם אין אפשרות לתת לו את הטיפול הרפואי באותו מקום, יפנה רופא חדר המיון את המטופל למוסד רפואי מתאים, ויבטיח במידת יכולתו את העברתו לאותו מוסד רפואי.

(ג) מנהל מוסד רפואי שיש בו חדר מיון יקבע סידורים מתאימים לביצוע הוראות סעיף זה.

פרק ד': הסכמה מדעת לטיפול רפואי

13. הסכמה מדעת לטיפול רפואי

(א) לא יינתן טיפול רפואי למטופל אלא אם כן נתן לכך המטופל הסכמה מדעת לפי הוראות פרק זה.

(ב) לשם קבלת הסכמה מדעת, ימסור המטפל למטופל מידע רפואי הדרוש לו, באורח סביר, כדי לאפשר לו להחליט אם להסכים לטיפול המוצע; לענין זה, "מידע רפואי", לרבות -

(1) האבחנה (הדיאגנוזה) והסכות (הפרוגנוזה) של מצבו הרפואי של המטופל;

(2) תיאור המהות, ההליך, המטרה, התועלת הצפויה והסיכויים של הטיפול המוצע;

(3) הסיכונים הכרוכים בטיפול המוצע, לרבות תופעות לוואי, כאב ואי נוחות;

(4) סיכויים וסיכונים של טיפולים רפואיים חלופיים או של העדר טיפול רפואי;

(5) עובדת היות הטיפול בעל אופי חדשני.

(ג) המטפל ימסור למטופל את המידע הרפואי, בשלב מוקדם ככל האפשר, ובאופן שיאפשר למטופל מידה מרבית של הבנת המידע לשם קבלת החלטה בדרך של בחירה מרצון ואי תלות.

(ד) על אף הוראות סעיף קטן (ב), רשאי המטפל להימנע ממסירת מידע רפואי מסויים למטופל, הנוגע למצבו הרפואי, אם אישרה ועדת אתיקה כי מסירתו עלולה לגרום נזק חמור לבריאותו הגופנית או הנפשית של המטופל.

14. אופן מתן הסכמה מדעת

(א) הסכמה מדעת יכול שתהיה בכתב, בעל פה או בדרך של התנהגות.

(ב) הסכמה מדעת לטיפול רפואי המנוי בתוספת תינתן במסמך בכתב, שיכלול את תמצית ההסבר שניתן למטופל.

(ג) נזקק מטופל לטיפול רפואי המנוי בתוספת ונמנע ממנו לתת את הסכמתו מדעת בכתב, תינתן ההסכמה בפני שני עדים, ובלבד שדבר ההסכמה והעדות יתועדו בכתב סמוך ככל האפשר לאחר מכן.

(ד) במצב חירום רפואי, הסכמה מדעת לטיפול רפואי המנוי בתוספת יכול שתינתן בעל פה ובלבד שדבר ההסכמה יתועד בכתב סמוך ככל האפשר לאחר מכן.

15. טיפול רפואי ללא הסכמה

על אף הוראות סעיף 13 -

(1) מטפל רשאי לתת טיפול רפואי שאינו מנוי בתוספת, גם ללא הסכמתו מדעת של המטופל אם נתקיימו כל אלה:

(א) מצבו הגופני או הנפשי של המטופל אינו מאפשר קבלת הסכמתו מדעת;

(ב) לא ידוע למטפל כי המטופל או אפוטרופסו מתנגד לקבלת הטיפול הרפואי;

(ג) אין אפשרות לקבל את הסכמת בא כוחו אם מונה בא כוח מטעמו לפי סעיף 16, או אין אפשרות לקבל את הסכמת אפוטרופסו אם המטופל הוא קטין או פסול דין.

(2) בנסיבות שבהן נשקפת למטופל סכנה חמורה והוא מתנגד לטיפול רפואי, שיש לתיתו בנסיבות הענין בהקדם, רשאי מטפל לתת את הטיפול הרפואי אף בניגוד לרצון המטופל אם ועדת האתיקה, לאחר ששמעה את המטופל, אישרה את מתן הטיפול ובלבד ששוכנעה כי נתקיימו כל אלה:

(א) נמסר למטופל מידע כנדרש לקבלת הסכמה מדעת;

(ב) צפוי שהטיפול הרפואי ישפר במידה ניכרת את מצבו הרפואי של המטופל;

(ג) קיים יסוד סביר להניח שלאחר מתן הטיפול הרפואי יתן המטופל את הסכמתו למפרע.

(3) בנסיבות של מצב חירום רפואי רשאי מטפל לתת טיפול רפואי דחוף גם ללא הסכמתו מדעת של המטופל, אם בשל נסיבות החירום, לרבות מצבו הגופני או הנפשי של המטופל, לא ניתן לקבל את הסכמתו מדעת; טיפול רפואי המנוי בתוספת יינתן בהסכמת שלושה רופאים, אלא אם כן נסיבות החירום אינן מאפשרות זאת.

16. מינוי בא כוח למטופל

(א) מטופל רשאי למנות בא כוח מטעמו שיהיה מוסמך להסכים במקומו לקבלת טיפול רפואי; בייפוי הכוח יפורטו הנסיבות והתנאים שבהם יהיה בא הכוח מוסמך להסכים במקומו של המטופל לטיפול רפואי.

(ב) השר רשאי לקבוע הוראות לענין אופן מתן ייפוי הכוח לפי סעיף זה.

פרק ה': הרשומה הרפואית והמידע הרפואי

17. חובת ניהול רשומה רפואית זכות המטופל

(א) מטפל יתעד את מהלך הטיפול הרפואי ברשומה רפואית; הרשומה הרפואית תכלול, בין היתר, פרטים מזהים של המטופל והמטפל וכן תכלול מידע רפואי בדבר הטיפול הרפואי שקיבל המטופל, עברו הרפואי כפי שמסר, איבחון מצבו הרפואי הנוכחי והוראות טיפול; ואולם תרשומת אישית של המטפל אינה חלק מהרשומה הרפואית.

(ב) המטפל, ובמוסד רפואי - מנהל המוסד, אחראים לניהול השוטף והעדכני של הרשומה הרפואית ולשמירתה בהתאם לכל דין.

(ג) נמסרה רשומה רפואית לשמירה בידי המטופל, יתועד הדבר על ידי המטפל או המוסד הרפואי.

18. זכות המטופל למידע רפואי

(א) מטופל זכאי לקבל מהמטפל או מהמוסד הרפואי מידע רפואי מהרשומה הרפואית, לרבות העתקה, המתייחסת אליו.

(ב) חבר בצוות המטפל רשאי למסור למטופל מידע רפואי בתחום עיסוקו בלבד ובתיאום עם האחראי על הצוות.

(ג) על אף הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב) רשאי מטפל להחליט שלא למסור למטופל מידע רפואי מלא או חלקי המתייחס אליו, אם המידע עלול לגרום נזק חמור לבריאותו הגופנית או הנפשית של המטופל או לסכן את חייו; החליט המטפל כי אין למסור למטופל מידע כאמור בסעיף קטן זה, יודיע מיד על החלטתו לוועדת האתיקה ויצרף את המידע שלא נמסר למטופל ואת נימוקיו לאי מסירתו.

(ד) ועדת האתיקה רשאית לאשר את החלטת המטפל, לבטלה או לשנותה.

(ה) בטרם תיתן ועדת האתיקה את החלטתה, רשאית היא לשמוע את המטופל או אדם אחר.

19. שמירת סודיות רפואית

(א) מטפל או עובד מוסד רפואי, ישמרו בסוד כל מידע הנוגע למטופל, שהגיע אליהם תוך כדי מילוי תפקידם או במהלך עבודתם.

(ב) מטפל, ובמוסד רפואי - מנהל המוסד, ינקטו אמצעים הדרושים כדי להבטיח שעובדים הנתונים למרותם ישמרו על סודיות העניינים המובאים לידיעתם תוך כדי מילוי תפקידם או במהלך עבודתם.

20. מסירת מידע רפואי לאחר

(א) מטפל או מוסד רפואי רשאים למסור מידע רפואי לאחר בכל אחד מאלה:

(1) המטופל נתן את הסכמתו למסירת המידע הרפואי;

(2) חלה על המטפל או על המוסד הרפואי חובה על פי דין למסור את המידע הרפואי;

(3) מסירת המידע הרפואי היא למטפל אחר לצורך טיפול במטופל;

(4) לא נמסר למטופל המידע הרפואי לפי סעיף 18(ג) וועדת האתיקה אישרה את מסירתו לאחר ;

(5) ועדת האתיקה קבעה, לאחר מתן הזדמנות למטופל להשמיע את דבריו, כי מסירת המידע הרפואי על אודותיו חיונית להגנה על בריאות הזולת או הציבור וכי הצורך במסירתו עדיף מן הענין שיש באי מסירתו ;

(6) מסירת המידע הרפואי היא למוסד הרפואי המטפל או לעובד של אותו מוסד רפואי לצורך עיבוד המידע, תיקון או דיווח עליו על פי דין ;

(7) מסירת המידע הרפואי נועדה לפרסום בבטאון מדעי, למטרות מחקר או הוראה בהתאם להוראות שקבע השר ובלבד שלא נחשפו פרטים מזהים של המטופל.

(ב) מסירת מידע כאמור בסעיף קטן (א) לא תיעשה אלא במידה הנדרשת לצורך הענין, ותוך הימנעות מרבית מחשיפת זהותו של המטופל.

(ג) קיבל אדם מידע לפי סעיף קטן (א), יחולו עליו הוראות סעיף 19 והוראות סעיף זה, בשינויים המחויבים.

...

29. שמירת דינים

אין בהוראות חוק זה -

(1) כדי לגרוע מהוראות כל דין ;

(2) כדי לפטור מטופל מחובת תשלום עבור קבלת שירותים רפואיים.

30. תחולה על המדינה

חוק זה יחול גם על המדינה.

...

תוספת

(סעיפים 14,15)

1. ניתוחים, למעט כירורגיה זעירה.
2. צינתורים של כלי דם.
3. דיאליזה.
4. טיפול בקרינה מייננת (רדיותרפיה).
5. טיפולי הפריה חוץ-גופית.
6. כימותרפיה לטיפול בתהליכים ממאירים.